

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

των Φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης
Επιχειρήσεων Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής
Ελλάδας

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Χ. ΦΟΥΝΤΑ Α.Μ.: 15703

ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΚΑΤΣΙΚΑΡΕΛΗ Α.Μ.: 15638

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΡΟΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 2015-2016. ΑΙΤΙΑ,
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Επιβλέπων: Αθανάσιος Στραβοσκούφης, Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης

Μεσολόγγι, Απρίλιος 2019

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

των Φοιτητών του Τμήματος Διοίκησης
Επιχειρήσεων Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής
Ελλάδας

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Χ. ΦΟΥΝΤΑ Α.Μ.: 15703

ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΚΑΤΣΙΚΑΡΕΛΗ Α.Μ.: 15638

**ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΡΟΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 2015-2016. ΑΙΤΙΑ,
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ**

Επιβλέπων: Αθανάσιος Στραβοσκούφης, Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης

Μεσολόγγι, Απρίλιος 2019

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Περίληψη	9
2.	Abstract	11
3.	Εισαγωγή	13
4.	Κεφάλαιο 1	15
3.1.	Εισαγωγή στο μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα	15
3.1.1.	Σημσιολογικός προσδιορισμός σημαντικών εννοιών.....	15
3.1.2.	Διακρίσεις μεταναστευτικών κινήσεων	17
3.1.3.	Γενικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στις ΗΠΑ	19
3.1.4.	Θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στην Ευρώπη	20
4.	Κεφάλαιο 2	23
4.1.	Προσφυγικές ροές στον Ελλαδικό χώρο την περίοδο 2015-2016	23
4.1.1.	Εθνικότητες παράνομων μεταναστών προς τον Ελλαδικό χώρο.....	23
4.1.2.	Δίοδοι παράνομων μεταναστών προς την Ευρώπη και τον Ελλαδικό χώρο.....	24
5.	Κεφάλαιο 3	31
5.1.	Αίτια αυξανόμενων ροών	31
5.2.	Επτά λόγοι για την αύξηση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη και την Ελλάδα	31
5.3.	Η συριακή κρίση, οι «μεγάλοι» παίκτες και η ανασφάλεια των τοπικών πληθυσμών	33
5.4.	Συμβολή της Τουρκίας στις αυξανόμενες ροές.....	35
6.	Κεφάλαιο 4	43
6.1.	Αρνητικές και θετικές επιπτώσεις του φαινομένου των προσφυγικών ροών σε Ευρώπη και Ελλάδα	43
6.2.	Αποτύπωση συνεπειών στον τουρισμό των νησιών του Βορείου Αιγαίου	46
6.3.	Στατιστικά θανάτων στην Μεσόγειο – Νεκροταφείο ψυχών	50
7.	Κεφάλαιο 5	53
7.1.	Αντιμετώπιση από πλευράς Ελλάδας	53
7.1.1.	Σημαντικές ενέργειες	53
7.1.2.	Διεκδίκηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από πλευράς Ελλάδας.....	62
7.2.	Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης.....	65

7.2.1.	Πρωτοβουλίες ΕΕ που αφορούν την Ελλάδα.....	65
7.2.2.	Κατανομή προσφύγων στις χώρες της ΕΕ	68
7.3.	Αντιμετώπιση από τρίτους παράγοντες.....	69
7.3.1.	Ανθρωπιστικές οργανώσεις	69
7.3.2.	Αντιμετώπιση από ΜΚΟ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση	73
7.4.	Τι πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με την Τουρκία	74
7.4.1.	Παρούσα αντιμετώπιση εκ μέρους της Τουρκίας.....	74
7.4.2.	Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας	75
7.4.3.	Συστάσεις Διεθνούς Αμνηστίας προς την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	78
8.	Επίλογος-Συμπεράσματα-Μελλοντικές αναλύσεις.....	81
9.	Πηγές	83

1. Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται αφενός την ανάλυση του φαινομένου των προσφυγικών ροών από την Μέση Ανατολή στην Ελλάδα τη διετία 2015-2016 και αφετέρου εμβαθύνει στα αίτια του φαινομένου, τις συνέπειες στην ευρύτερη περιοχή και στους τρόπους αντιμετώπισης. Η εργασία αυτή εκπονήθηκε στα πλαίσια της προπτυχιακής φοίτησης στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Μεσολόγγι του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Το μεταναστευτικό ζήτημα και η αύξηση των προσφυγικών ροών κατά την περίοδο 2015-2016 αυξήθηκαν λόγω του δυσχερούς οικονομικού, πολιτικού και κοινωνικού πλαισίου που δημιουργήθηκε στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Συρίας κατά το αναφερθέν χρονικό διάστημα αλλά και τις προηγούμενες χρονικές περιόδους. Ως αποτέλεσμα, αυτό είχε τον εκτοπισμό μεγάλων μαζών προσφύγων οι οποίοι κινήθηκαν προς τις χώρες της Ευρώπης και ιδιαίτερα προς την Ελλάδα που αποτελεί και τη δίοδο προς τις ευρωπαϊκές χώρες.

Οι εθνικότητες προσφύγων που κινήθηκαν προς την Ελλάδα, ποικίλουν ανάλογα με τις κατευθύνσεις τις οποίες επέλεξαν να ακολουθήσουν. Η Μεσόγειος και ιδιαίτερα το Αιγαίο πέλαγος αποτέλεσαν τους κυριότερους άξονες εισαγωγής των παράνομων και μη προσφύγων προς την Ευρώπη.

Τα ελληνικά νησιά με κυριότερα τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Κω και άλλα νησιά του Βόρειου Αιγαίου έγιναν αποδέκτες μεγάλου αριθμού προσφύγων που έπρεπε να διαχειριστούν τόσο σε επίπεδο στέγασης όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Η συριακή κρίση σε συνδυασμό με τα γεωπολιτικά παιχνίδια της Τουρκίας στα σύνορα του Αιγαίου οδήγησε σε μαζικές αφίξεις πληθυσμών συνήθως μέσω θαλάσσης. Οι επιπτώσεις στις περιοχές άφιξης ήταν άμεσες με κυριότερο πλήγμα στον τουρισμό όσον αφορά τα ελληνικά νησιά και στη δυνατότητα αντιμετώπισης τόσο μεγάλου όγκου άπορων ανθρώπων όπου και αν αυτοί εγκαταστάθηκαν (σε Ελλάδα και Ευρώπη).

Προκειμένου, να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες η ΕΕ σε συνδυασμό με τις πληγείσες χώρες κυρίως του Νότου αλλά και την Τουρκία έλαβε σημαντικές αποφάσεις οι οποίες όμως μέχρι και σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί στο μέγιστο.

Από την πλευρά της, η Ελλάδα μπορεί να εφαρμόσει αποφάσεις που έχουν παρθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και να εφαρμόσει και η ίδια προτεινόμενες τακτικές ώστε να επιτύχει το μέγιστο δυνατό όφελος για την ίδια τη χώρα αλλά και για τους πρόσφυγες.

Λέξεις/Φράσεις-Κλειδιά

Μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα

Προσφυγική ροή

Ελλάδα

Συριακή κρίση

Βόρειο Αιγαίο

2. Abstract

This diploma thesis deals with the analysis of the refugee flow phenomenon from Middle East towards Greece during the period 2015-2016 as well as with the causes of the phenomenon, the consequences at the area widely and the ways that can be implemented to deal with the issue. The present work was conducted during the undergraduate studies at the Department of Business Administration in Messolonghi, Western Greece.

The immigration issue and the increase in refugee flows during the period 2015-2016 was due to the difficulties related to the economic, political and social context created in Middle East and Syria during the reported period as well as the period before. The result was the displacement of huge masses of refugees who moved towards the countries of Europe and especially towards Greece, which is a gateway and a route to the European countries.

The nationalities of refugees who moved to Greece varied according to the directions they chose to follow. The Mediterranean Sea and especially the Aegean Sea have been the main axes of introducing illegal and non-refugee related people into Europe.

The Greek islands, especially Lesbos, Chios, Samos, Kos and other islands of the North Aegean, had received a large number of refugees who had to be managed as far as the accommodation aspect is concerned and generally at a wider social aspect.

The Syrian crisis, combined with Turkey's geo-political games at the Aegean borders with Greece, has led to mass arrivals of populations, usually through the sea. The impact on the arrival areas was immediate, with the majority of consequences on Greek islands' tourism and the ability to deal with the large amount of poor people wherever they settled (in Greece and Europe).

So as for the difficulties to be overcome, the EU, in combination with the affected

countries, mainly the South ones as well as Turkey, have already taken some important decisions which, however, have not yet been implemented at the maximum level.

As far as Greece and the Greek Government is concerned, decisions that have been taken at a European level can still be implemented as well as proposed tactics can be applied in order to achieve the maximum benefit for the country itself as well as for the refugees.

KeyWords/Phrases

Immigrant-refugee issue

Refugee flow

Greece

Syrian crisis

North Aegean

3. Εισαγωγή

Η πτυχιακή αυτή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της προπτυχιακής φοίτησης στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας με έδρα το Μεσολόγγι. Αντικείμενό της απετέλεσε η ανάλυση του φαινομένου των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα από τη Μέση Ανατολή το χρονικό διάστημα 2015-2016 και η βαθύτερη μελέτη των αιτιών, των επιπτώσεων και των τρόπων αντιμετώπισης της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί.

Ειδικότερα, μελετήθηκαν οι λόγοι που εμφανίστηκε το φαινόμενο της μεγάλης προσφυγικής ροής προς την Ελλάδα και την Ευρώπη, οι επιπτώσεις στις χώρες της Ευρώπης και κυρίως στην Ελλάδα και τα νησιά του Βορείου Αιγαίου και αποτυπώθηκαν μέτρα που έχουν ήδη παρθεί προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος αλλά και τι ακόμα μπορεί να γίνει.

Αναλυτικά, στο κεφάλαιο 1, γίνεται μία γενική αναφορά πάνω στην έννοια του μεταναστευτικού-προσφυγικού ζητήματος ενώ αναλύονται σημαντικοί όροι που συνήθως συγχέονται σχετικά με το θέμα. Επίσης, γίνεται μια σύντομη αναφορά σε γενικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης σε Ευρώπη και ΗΠΑ.

Στο κεφάλαιο 2, διενεργείται μια ενδελεχής ανάλυση των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα την περίοδο 2015-2016 με ιδιαίτερη έμφαση στις εθνικότητες των προσφύγων και στις διόδους από τις οποίες πέρασε η κύρια μάζα των προσφυγικών ροών προς τον Ελλαδικό χώρο.

Στο κεφάλαιο 3, πραγματοποιείται μελέτη και ανάλυση των κυριότερων αιτιών των αυξανόμενων προσφυγικών ροών και αναλύονται επτά βασικοί λόγοι για το πέρασμα προς την Ελλάδα και την Ευρώπη. Επίσης, αναλύεται η συμβολή της συριακής κρίσης και του μεγάλου παράγοντα, της Τουρκίας, στην αύξηση των ροών.

Στο κεφάλαιο 4, αναλύονται οι αρνητικές συνέπειες του φαινομένου στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις επιπτώσεις στα νησιά του Βορείου Αιγαίου που επωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος καθώς και στα στατιστικά των θανάτων πολλών παράνομων και μη προσφύγων στη θάλασσα της Μεσογείου.

Στο κεφάλαιο 5, παρατίθενται οι ενέργειες που έχουν γίνει και γίνονται από πλευράς Ελλάδας προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος και αξιολογούνται. Επίσης, μελετώνται τα μέτρα που έχει πάρει η ΕΕ τόσο σε συνδυασμό με την Ελλάδα, όσο και με την Τουρκία αλλά και με τρίτους παράγοντες όπως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Τέλος, αναλύονται οι ενέργειες από πλευράς Τουρκίας και αξιολογούνται ενώ γίνεται και ιδιαίτερη αναφορά στην συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας για το ζήτημα.

Στο κεφάλαιο 6, παρατίθενται τα συμπεράσματα της εργασίας-έρευνας καθώς και ιδέες για μελλοντική μελέτη και ανάλυση.

4. Κεφάλαιο 1

3.1. Εισαγωγή στο μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα

3.1.1. Σημασιολογικός προσδιορισμός σημαντικών εννοιών

Για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας και την καλύτερη κατανόηση του κειμένου, κρίνεται αναγκαίο να προσδιοριστεί το περιεχόμενο κάποιων βασικών σχετικών όρων και εννοιών ώστε να γίνουν σαφείς και να μην υπάρχουν δυσκολίες στην περαιτέρω εμβάθυνση.

Ορισμοί και περιεχόμενο εννοιών

Ο όρος «μετανάστευση» αντιμετωπίζεται με την ευρεία έννοια, η οποία περιγράφει την μετακίνηση ανθρώπων από μία χώρα σε μια άλλη ή από μία περιοχή σε μία άλλη, με σκοπό την εργασία, τη διαμονή ή την αναζήτηση ασύλου.

Αντίστοιχα, ο όρος «μεταναστευτική πολιτική» αναφέρεται στις πολιτικές που αναπτύσσονται σε σχέση με το περιεχόμενο της μετανάστευσης.

Ο όρος «μετανάστης» περιγράφει τα άτομα που μετακινούνται από τη χώρα γεννήσεώς τους σε άλλη χώρα, με σκοπό την εγκατάσταση. Συχνά αναφέρονται και ως "μόνιμα εγκατεστημένοι" (διεθνής όρος: permanent settlers) οι οποίοι συνήθως επιδιώκουν την εργασιακή, επαγγελματική και οικιστική αποκατάσταση, ενώ συχνά τίθεται το ζήτημα της οικογενειακής τους επανένωσης. Οι μετανάστες διακρίνονται επίσης, σε "προσωρινούς μετανάστες-εργάτες" (διεθνής όρος: temporary migrant workers) και "προσωρινά μετακινούμενους επαγγελματίες" (διεθνής όρος: temporary professional transients), όταν η κινητικότητά τους οφείλεται αποκλειστικά στην πρόσκαιρη αναζήτηση εργασίας, ανάλογα και με το αν πρόκειται για εξειδικευμένους ή ανειδίκευτους εργάτες.

"Παράνομος μετανάστης" είναι εκείνο το πρόσωπο που δεν λαμβάνει κοινή αποδοχή στην χώρα υποδοχής, εξαιτίας της παράνομης εισόδου του, ή δεν λαμβάνει παράταση της διαμονής του, λόγω του ότι δεν πληρεί πλέον τις νόμιμες προϋποθέσεις ώστε μέσω των απαραίτητων διαδικασιών της εκάστοτε χώρας να διαμείνει νόμιμα σε αυτήν.

Όσον αφορά το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης προσώπων, χρησιμοποιούνται οι όροι "θύμα εμπορίας" (διεθνής όρος: victim of trafficking), που εμπεριέχει τα στοιχεία του εξαναγκασμού και της εκμετάλλευσης και "λαθραίος μετανάστης" (διεθνής όρος: smuggled migrant), που απευθύνεται στο άτομο εκείνο που ζητά βοήθεια για να διασχίσει τα σύνορα προς μια άλλη χώρα, στην οποία δεν έχει δικαίωμα νόμιμης διαμονής.

Στην περίπτωση αυτή η συμμετοχή του λαθρεμπόρου σταματά στο σημείο που ο παράνομος μετανάστης έχει διασχίσει επιτυχώς τα σύνορα της χώρας στην οποία εισέρχεται.

Στη συνέχεια, όσον αφορά τον όρο «προσφυγιά» και «πρόσφυγας», κυριότερο κείμενο καθορισμού του ορισμού του και του πλαισίου που τον καθορίζει, είναι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και συγκεκριμένα στο άρθρο 1, όπως επίσης και το Πρωτόκολλο του 1967 το οποίο διευρύνει, στην ουσία, την γεωγραφική εφαρμογή της προαναφερόμενης Σύμβασης.

Σύμφωνα με αυτά τα κείμενα, «πρόσφυγας» θεωρείται το άτομο που διασχίζει τα σύνορα της χώρας του και μεταβαίνει σε άλλη χώρα, υπό τον φόβο της δίωξης – στη χώρα από την οποία προέρχεται – για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

«Αναγνωρισμένος πρόσφυγας» είναι εκείνος στον οποίο έχει αποδοθεί ο ορισμός του πρόσφυγα, με την έννοια που του αποδίδει η σύμβαση της Γενεύης, δηλαδή του έχει αναγνωριστεί, από κάποιο κράτος, το στοιχείο του δικαιολογημένα εκδιωγμένου υπό το φόβο της μη αποδοχής για τους προαναφερθέντες λόγους.

Μια αξιοσημείωτη διάκριση της έννοιας του «πρόσφυγα» αποτελεί ο ορισμός "επιστρέφοντες", ο οποίος περιγράφει τους πρόσφυγες εκείνους που επιθυμούν τον επαναπατρισμό τους, εφόσον και όταν οι συνθήκες της δίωξης στην χώρα προέλευσης, εκλείψουν. Για παράδειγμα, οι πρόσφυγες μιας εμπόλεμης χώρας ζητούν να επιστρέψουν στα πάτρια εδάφη τους όταν επικρατήσουν ειρηνικές συνθήκες.

Επίσης, χρησιμοποιείται ο όρος "αιτών άσυλο", που αναφέρεται στη κατάσταση, σύμφωνα με την οποία το διωκόμενο άτομο αναζητά νόμιμα καταφύγιο σε δεύτερο κράτος, κάνοντας δηλαδή αίτηση χορήγησης ασύλου, ή επιδιώκει να αναγνωριστεί ως γνήσιος πρόσφυγας,

ώστε να του παρασχεθεί η νόμιμη προστασία και υλική ενίσχυση που προβλέπεται από τους νόμους κάθε χώρας.

Ακόμη πραγματοποιείται διαχωρισμός μεταξύ της «μεταναστευτικής πολιτικής» και της «πολιτικής ασύλου», υπό την έννοια ότι η πρώτη – σύμφωνα με τις διακρίσεις που θέτουν τα κοινοτικά συμβατικά κείμενα - αφορά επιμέρους πολιτικές σχετικές με την εγκατάσταση, τη διαμονή και την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), με σκοπό την μόνιμη ή προσωρινή παραμονή σε αυτή.

Η "πολιτική για την παράνομη μετανάστευση", στην ευρύτερη έννοιά της, αφορά τα μέτρα εκείνα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης προσώπων, αλλά και της - χωρίς την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών - εισόδου και παραμονής ατόμων σε ένα κράτος.

Από την άλλη μεριά, η "πολιτική ασύλου" αναφέρεται σε δράσεις σχετικές με τη σωστή απόδοση του όρου «πρόσφυγα» όπως προσδιορίστηκε παραπάνω, την παροχή προσωρινής προστασίας σε άτομα που χρίζουν διεθνούς προστασίας και τις διαδικασίες παροχής ασύλου.

Επιπλέον, ενώ ο όρος «υπήκοος κράτους-μέλους» αναφέρεται σε άτομα που έχουν την υπηκοότητα μιας χώρας μέλους της ΕΕ, ο «υπήκοος τρίτης χώρας» περιγράφει άτομα που προέρχονται από χώρα εκτός της ΕΕ.

3.1.2. Διακρίσεις μεταναστευτικών κινήσεων

Η μετανάστευση, ανάλογα με το κριτήριο της διάκρισής της, διακρίνεται σε διάφορα είδη μεταναστευτικής κίνησης.

Με κριτήριο το εάν η μετανάστευση πραγματοποιείται στα γεωγραφικά όρια της εθνικής επικράτειας ή όχι, διακρίνουμε τη «διεθνή μετανάστευση» και την «εσωτερική μετανάστευση».

Η «διεθνής μετανάστευση» είναι η κίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο, ενώ η «εσωτερική μετανάστευση» είναι η κίνηση εντός των ορίων του ίδιου κράτους.

Το ρεύμα των εκροών στην περίπτωση της «διεθνούς μετανάστευσης» ονομάζεται «αποδημία», ενώ στην «εσωτερική μετανάστευση» καλείται «εκδημία».

Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής, η μετανάστευση διακρίνεται σε «μόνιμη μετανάστευση» και «προσωρινή μετανάστευση».

Ιδιαίτερη μορφή προσωρινής μετανάστευσης είναι η «παρεπιδημία», δηλαδή η προσωρινή παραμονή σε έναν τόπο για βιοτικούς ή επαγγελματικούς λόγους.

Με κριτήριο τη μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής σε σχέση με τον αντίστοιχο τρόπο ζωής πριν τη μετανάστευση, διακρίνεται σε «καινοτόμο μετανάστευση», στην οποία μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (π.χ. αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και «συντηρητική μετανάστευση», όταν ο τρόπος ζωής δε μεταβάλλεται (π.χ. μετανάστευση νομάδων).

Με κριτήριο το βαθμό εξάρτησης από τη φύση, ως προσδιοριστικό παράγοντα της απόφασης φυγής, η μετανάστευση διακρίνεται σε «αρχαϊκή μετανάστευση», λόγω εξάντλησης (εποχιακής ή μόνιμης) των φυσικών πόρων και «σύγχρονη μετανάστευση», που προκαλείται από οικονομικούς λόγους.

Ακόμη, με κριτήριο το βαθμό και το είδος εξάρτησης από τη χώρα προέλευσης, η μετανάστευση διακρίνεται σε «παροικία» και «αποικία».

Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του μετακινούμενου πληθυσμού, η μετανάστευση διακρίνεται σε «ανεξάρτητη μετανάστευση», στην οποία η μετανάστευση είναι αποτέλεσμα απόφασης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων, και σε «μαζική μετανάστευση», όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (π.χ. ανταλλαγή πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών).

3.1.3. Γενικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στις ΗΠΑ

Πρόκειται για μια χώρα της οποίας η νεότερη ιστορία συνδέεται άρρηκτα με την εισροή πληθυσμών και το φαινόμενο της μετανάστευσης. Η μετανάστευση αποτελεί έναν από τους κύριους τρόπους αύξησης του πληθυσμού και ένα από τα βασικά συστατικά της χώρας αυτής, σύμφωνα με τον οποίο ο πολίτης των ΗΠΑ αποτελεί προϊόν της συγχώνευσης των διαδοχικών μεταναστευτικών κυμάτων.

Σταδιακά, οι οικονομικές κρίσεις στις αρχές του 20ου αιώνα, η αύξηση των ξένων εργατών και γενικότερα η ανεργία που προκάλεσε η μαζική εισαγωγή της μηχανής στην βιομηχανία, οδήγησαν στην αμφισβήτηση της αφομοιωτικής ικανότητας της αμερικανικής κοινωνίας και στην απαίτηση περιορισμού των μεταναστών.

Παρόλη την κοινωνική πίεση, η επιστημονική κοινότητα ανέπτυξε τα απαραίτητα εννοιολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία για τη συστηματική μελέτη του φαινομένου, μόνο μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι κοινωνιολογικές αναλύσεις και έρευνες προσέγγιζαν το ζήτημα στη βάση των θεωριών της εξέλιξης, αναδεικνύοντας το στοιχείο του περάσματος από μια παραδοσιακή σε μια σύγχρονη κοινωνία.

Η σχολή του Chicago κινήθηκε στο ίδιο πλαίσιο ανάλυσης, εμφανίζοντας την αφομοίωση ή όχι του μετανάστη ως αποτέλεσμα των ατομικών χαρακτηριστικών ή ενεργειών του, θεωρώντας δεδομένο ότι, παρόλο που αρχικά τοποθετείται στις κατώτερες κοινωνικά βαθμίδες, σταδιακά καλυτερεύει τη θέση του, ανάλογα με τα προσόντα και την εργατικότητα του.

Η αμφισβήτηση του πλαισίου αυτού έρχεται κατά τη δεκαετία του '60, εξαιτίας κυρίως, της αφύπνισης της εθνοτικής συνείδησης των μειονοτήτων, των φαινομένων ρατσισμού - ειδικά στο πλαίσιο αύξησης του ναζιστικού φαινομένου - την αποκάλυψη των κοινωνικών ανισοτήτων και της φτώχειας.

Η δεκαετία του '70 χαρακτηρίζεται από την επικράτηση των πλουραλιστικών σχημάτων ανάλυσης, τα οποία και αυτά δίδουν έμφαση στη πολιτισμική διάσταση των εθνοτικών

ομάδων, με τη διαφορά ότι υπογραμμίζουν την ανάγκη διατήρησης των ιδιαίτερων στοιχείων της πολιτισμικής ταυτότητας στις σύγχρονες κοινωνίες.

Η αμφισβήτηση αυτών των σχημάτων ανάλυσης έρχεται την επόμενη δεκαετία, με την εισαγωγή στη συζήτηση μαρξιστικών στοιχείων ανάλυσης, που επανατοποθετούν το ζήτημα σε μια ιστορική διάσταση, θεωρώντας ότι η διατήρηση ή η απώλεια των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων εξαρτάται από κοινωνικούς παράγοντες και ότι τα πρόσφατα φαινόμενα εθνοτικής οργάνωσης οφείλονται στις δομικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν με τις οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές των σύγχρονων κοινωνιών.

Συνοπτικά, οι θεωρητικές αντιλήψεις που προσπαθούν να ορίσουν το περιεχόμενο της έννοιας της αφομοίωσης και που αποτέλεσαν στόχους της αμερικανικής μεταναστευτικής πολιτικής, μπορούν να συνοψιστούν καταρχήν, στην αντίληψη της Αμερικής ως "χωνευτηρίου" (διεθνής όρος: *melting pot*), υπό την έννοια ότι οι μετανάστες, μέσω της επαφής τους με τον γηγενή πληθυσμό, γρήγορα γίνονται ένα κράμα μαζί του, από το οποίο συνίσταται ο Αμερικανός.

Κατά δεύτερον, στην αντίληψη ότι οι μετανάστες "αμερικανοποιούνται" ή οφείλουν να το κάνουν, αποβάλλοντας κάθε εθνικό στοιχείο, ξένο προς την αγγλοσαξονική παράδοση.

Τρίτον, στην αντίληψη της Αμερικής ως "έθνος εξ εθνών", δηλαδή ως μιας ομοσπονδίας εθνών που βασίζεται στον πολιτισμικό πλουραλισμό.

3.1.4. Θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στην Ευρώπη

Η διαφοροποίηση των θεωρητικών προσεγγίσεων στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ είναι αποτέλεσμα της διαφορετικής εμφάνισης και εξέλιξης του μεταναστευτικού φαινομένου στις δύο ηπείρους. Στις ΗΠΑ, όπως ήδη περιγράφηκε, το φαινόμενο συνδέθηκε ιστορικά με την διαδικασία συγκρότησης του σύγχρονου αμερικανικού έθνους.

Αντίθετα, στην Ευρώπη, η πρώτη αντίληψη του φαινομένου βασίστηκε στην εξαγωγή μεταναστών σε άλλες ηπείρους κυρίως την Αμερική και την Αυστραλία ενώ η σύγχρονη έκφρασή του, με την εισροή μεταναστών στα ευρωπαϊκά κράτη, άρχισε μετά την δημιουργία των εθνικών κρατών στην δυτική κυρίως Ευρώπη, με ιδιαίτερη ένταση κατά

την περίοδο της οικονομικής της ανόρθωσης, που ακολούθησε τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους.

Το σύγχρονο μεταναστευτικό φαινόμενο απέκτησε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αφού κατά την πρώτη περίοδο εμφάνισής του, συνήθως είχε τη μορφή διακρατικών συμφωνιών και εξελισσόταν μέσα σε σχεδόν απόλυτα ελεγχόμενο και νομιμοποιημένο περιβάλλον.

Το σκηνικό αλλάζει μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973 - 1974, η οποία οδήγησε σε οικονομική κρίση τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη, με παράλληλη ραγδαία αύξηση της ανεργίας, πράγμα που είχε ως συνέπεια την στροφή των σχετικών πολιτικών προς τον περιορισμό της εισροής μεταναστών.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η αντίστοιχη κατακόρυφη αύξηση της παράνομης μετανάστευσης, αλλά και των αιτημάτων οικογενειακής επανένωσης των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών στις χώρες υποδοχής, γεγονότα που ενέτειναν τον προβληματισμό γύρω από το ζήτημα. Χαρακτηριστικά επίσης, της ευρωπαϊκής μετανάστευσης ,μετά το 1985, είναι η μετατροπή των χωρών της Νοτίου Ευρώπης από χώρες προέλευσης μεταναστών προς τον Βορρά, που ήταν παραδοσιακά, σε χώρες υποδοχής, καθώς και η ένταση των προσφυγικών ροών σε όλη την Ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η θεωρητική προσέγγιση και ανάλυση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη, αρχικά περιοριζόταν στη μελέτη του στις χώρες υποδοχής, αγνοώντας τις επιπτώσεις που προκύπταν για τις χώρες προέλευσης, ενώ η όλη επιστημονική ενασχόληση αφορούσε το, με οικονομικούς όρους, κόστος και όφελος που πρόκυπτε από την μετανάστευση στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες.

4. Κεφάλαιο 2

4.1. Προσφυγικές ροές στον Ελλαδικό χώρο την περίοδο 2015-2016

Προκειμένου να αναλυθεί η έξαρση του φαινομένου της ραγδαίας αύξησης των προσφυγικών ροών στον Ελλαδικό χώρο τη διετία 2015-2016, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλοι οι ορισμοί που αναλύθηκαν στο Κεφάλαιο 1.

Η προσφυγική – μεταναστευτική κρίση της διετίας 2015-2016 σε αριθμούς αποτυπώνεται ως εξής:

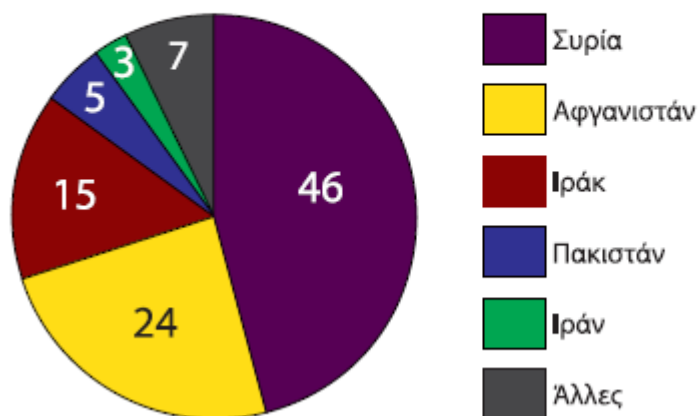
- Οι αφίξεις στα ελληνικά νησιά άγγιξαν τις 1200000 ανθρώπους.
- 7000 παράνομοι μετανάστες ήρθαν στον Ελλαδικό χώρο μέσω χερσαίων συνόρων.
- Πραγματοποιήθηκαν 50000 διασώσεις ανθρώπων που κινδύνευσαν στη θάλασσα, από τις αρμόδιες αρχές (λιμενικό, ελληνικός στρατός, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί κτλ.) καθώς και από απλούς πολίτες συνήθως κατοίκους νησιών.
- Πραγματοποιήθηκαν 765 συλλήψεις διακινητών παράνομων μεταναστών σε στεριά και θάλασσα.

4.1.1. Εθνικότητες παράνομων μεταναστών προς τον Ελλαδικό χώρο

Όσον αφορά τις εθνικότητες των παράνομων μεταναστών που εισέλησαν στον Ελλαδικό χώρο τη διετία 2015-2016, αυτές αποτυπώνονται στην παρακάτω εικόνα 2.1.

ΠΡΟΦΙΛ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ

Χώρες προέλευσης εισερχομένων στην Ελλάδα (%)

Εικόνα 2.1: Προφίλ εισερχομένων παράνομων μεταναστών τη διετία 2015-2016

Επίσης, ενδιαφέρον έχουν οι παρακάτω αριθμοί που αποτυπώνουν το ποσοστό ανδρών-γυναικών παράνομων μεταναστών.

- 64% των εισερχομένων είναι άνδρες και 36% γυναίκες
- 24,5% των εισερχομένων ανδρών και 31,9% των εισερχομένων γυναικών είναι κάτω των 18 ετών.

Επίσης, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά, κατά την μέτρηση στις 31.12.2016, μετρήθηκαν 62681 πρόσφυγες και μετανάστες που παρέμειναν προσωρινά στην Ελλάδα, σε οργανωμένα σημεία παραμονής (hotspots).

4.1.2. Δίοδοι παράνομων μεταναστών προς την Ευρώπη και τον Ελλαδικό χώρο

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύννορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Frontex) έχουν εντοπιστεί οι κυριότερες διαδρομές που ακολουθούν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες οι οποίοι προσπαθούν να φθάσουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεγάλο ποσοστό αυτών κατέληξαν και στην Ελλάδα.

Παρακάτω καταγράφονται οι κυριότερες διαδρομές:

- **Διαδρομή 1:** Από την Σενεγάλη της Δυτικής Αφρικής και την Μαυριτανία στα Κανάρια Νησιά. Επιλέγεται από Μαροκινούς και Σενεγαλέζους, καθώς και πολίτες του Νίγηρα, της Νιγηρίας και του Μαλί.
- **Διαδρομή 2:** Δυτική Μεσόγειος — από την Βόρεια Αφρική στην Ιβηρική χερσόνησο μέσα από τους ισπανικούς θύλακες της Θέουτα και της Μελίγια. Η διαδρομή κυρίως επιλέγεται από Αλγερινούς και Μαροκινούς, με κύριους προορισμούς την Ισπανία, την Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα.
- **Διαδρομή 3:** Κεντρική Μεσόγειος — από την Λιβύη στην Ιταλία και τη Μάλτα. Η διαδρομή επιλέγεται κυρίως από τους πρόσφυγες από τις χώρες από το Κέρας της Αφρικής (βορειοανατολική Αφρική) και τη Δυτική Αφρική.
- **Διαδρομή 4:** Απουλία και Καλαβρία — η διαδρομή αυτή αποτελεί επιλογή των προσφύγων από την Τουρκία και την Αίγυπτο και επίσης περιλαμβάνει ροές προσφύγων μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας. Το μεγαλύτερο μέρος των προσφύγων που πραγματοποιούν αυτή την διαδρομή εισέρχονται στην ζώνη Σένγκεν, περνώντας τα χερσαία σύνορα Τουρκίας - Ελλάδας.
- **Διαδρομή 5:** Μια κυκλική διαδρομή από την Αλβανία στην Ελλάδα. Η μετανάστευση σε όλη την συνοριογραμμή μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας έχει προκαλέσει μία από τις μεγαλύτερες ροές παράτυπων προσφύγων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.
- **Διαδρομή 6:** Δυτικά Βαλκάνια — αυτή η διαδρομή μπορεί να κατανεμηθεί σε δύο προσφυγικές ροές. Η βασική είναι από τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ανάμεσα τους η Αλβανία, η Βοσνία Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, η Σερβία και η ΠΓΔΜ. Η δεύτερη είναι μια συνέχεια άλλων διαδρομών που αναφέρθηκαν παραπάνω, μέσω των οποίων τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ αρχικά διασχίστηκαν μέσω στεριάς ή δια θαλάσσης από την Τουρκία είτε προς την Βουλγαρία είτε προς την Ελλάδα, όπου έπειτα από τις οποίες οι πρόσφυγες ταξίδεψαν στην Ουγγαρία μέσα από τα Δυτικά Βαλκάνια. Αυτή η διαδρομή επιλέγεται κυρίως από πολίτες του Πακιστάν, του Αφγανιστάν, της Αλγερίας και από χώρες της υποσαχάριας Αφρικής.

- **Διαδρομή 7:** Ανατολική Μεσόγειος — από την Τουρκία στην Ελλάδα, στη Βουλγαρία και στην Κύπρο. Ο μεγαλύτερος όγκος των προσφύγων που πραγματοποιούν αυτή τη διαδρομή προέρχεται από τη Συρία, το Αφγανιστάν και τη Σομαλία.
- **Διαδρομή 8:** Από τα χερσαία σύνορα Λευκορωσίας, Μολδαβίας, Ουκρανίας, Ρωσίας και χωρών της ανατολικής Ευρώπης που είναι κράτη μέλη της ΕΕ, όπως η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία, η Νορβηγία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβακία.

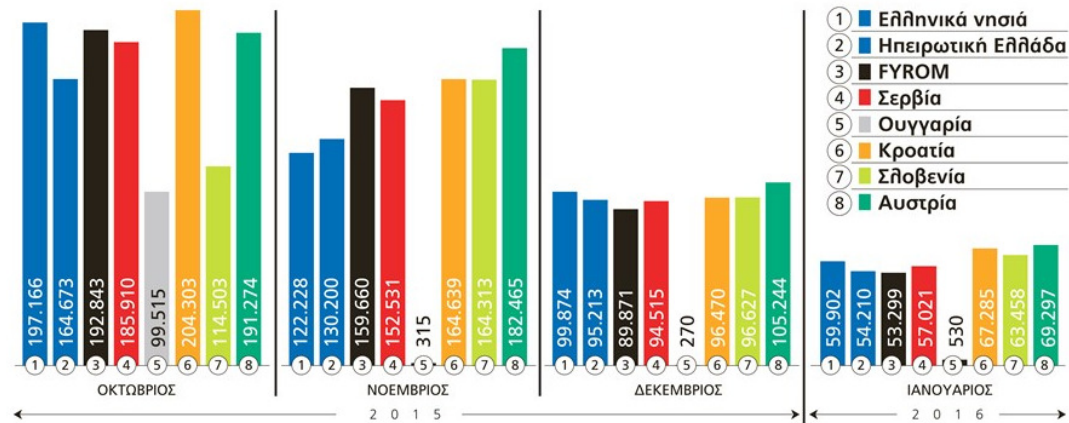
Σύμφωνα με την Frontex, πάνω από μισό εκατομμύριο πρόσφυγες έφτασαν στα σύνορα της ΕΕ από την αρχή του 2015, ενώ 156.000 εισήλθαν στην ΕΕ τον Αύγουστο. Το 2014 συνολικά περίπου 280.000 πρόσφυγες πέρασαν τα σύνορα της ΕΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας (Eurostat) οι αιτήσεις παροχής ασύλου σε χώρες της ΕΕ ανέρχονται σε 185.000 κατά το πρώτο τρίμηνο του 2015, ενώ πάνω από 210.000 ανέρχονται κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2015.

Σύμφωνα με σημερινή ανακοίνωση του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) ο αριθμός μεταναστών χωρίς έγγραφα που εισήλθαν στην Ευρώπη δια θαλάσσης από την αρχή του 2015 εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 481.612. Σύμφωνα με τον οργανισμό, η Ελλάδα και η Ιταλία έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την προσφυγική κρίση με 351.088 και 127.605 μετανάστες να έχουν φθάσει αντίστοιχα στο έδαφός τους. Η έκθεση επίσης αναφέρει πως τουλάχιστον 2.872 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ή αγνοούνται στην Μεσόγειο προσπαθώντας να κάνουν τον διάπλου της Μεσογείου και να φθάσουν στην Ευρώπη το 2015.

Στην εικόνα 2.2, όπου αποτυπώνονται οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στην νοτιοανατολική και κεντρική Ευρώπη, φαίνεται χαρακτηριστικά, ο αυξημένος αριθμός προς τα ελληνικά νησιά και την ηπειρωτική Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες που επίσης δέχτηκαν αυξημένο αριθμό μεταναστών.

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Εικόνα 2.2: Προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στην νοτιοανατολική και κεντρική Ευρώπη την περίοδο Οκτώβριος 2015 - Ιανουάριος 2016 (πηγή: www.naftemporiki.gr).

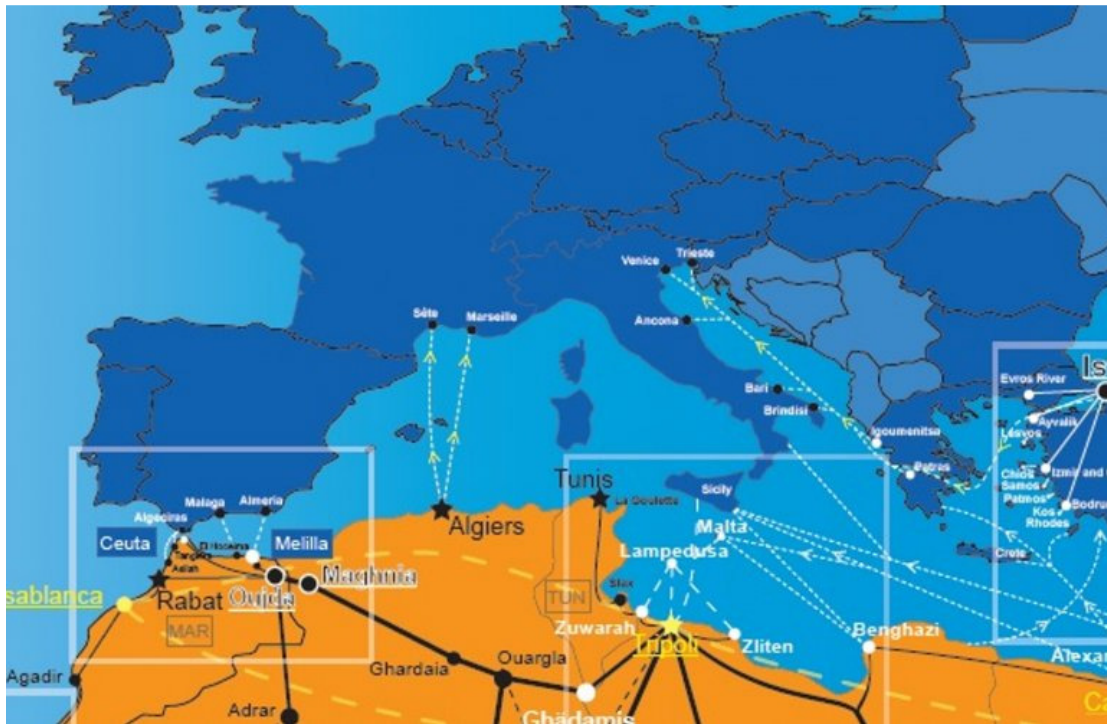
Ακόμα πιο αναλυτικά, αποτυπώνονται οι ροές ανά χώρα της Ευρώπης το 2015, στη εικόνα 2.3 που ακολουθεί.

	Total immigrants		Nationals			Non-nationals					
			Total		Citizens of other EU Member States		Citizens of non-member countries		Stateless		
	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	
Belgium	146.6	17.9	12.2	127.7	87.1	61.8	42.2	65.8	44.9	0.0	0.0
Bulgaria	25.2	10.7	42.5	14.4	57.1	1.4	5.7	12.9	50.9	0.1	0.4
Czech Republic	29.6	4.5	15.1	25.1	84.9	14.5	49.0	10.6	35.9	0.0	0.0
Denmark	78.5	19.8	25.2	58.7	74.8	24.9	31.8	32.3	41.1	1.5	1.9
Germany	1 543.8	87.4	5.7	1 433.0	92.8	460.1	29.8	967.5	62.7	5.3	0.3
Estonia	15.4	8.0	52.2	7.4	47.8	3.2	20.7	3.7	23.7	0.5	3.4
Ireland	76.9	18.8	24.4	58.1	75.6	26.4	34.3	31.7	41.3	0.0	0.0
Greece	64.4	30.5	47.3	34.0	52.7	16.5	25.6	17.5	27.1	0.0	0.0
Spain	342.1	52.1	15.2	290.0	84.8	106.2	31.0	183.7	53.7	0.2	0.0
France	363.9	131.2	36.0	232.7	64.0	84.2	23.1	148.5	40.8	0.0	0.0
Croatia	11.7	6.5	55.4	5.2	44.6	2.2	18.7	3.0	25.8	0.0	0.0
Italy	280.1	30.1	10.7	250.0	89.3	63.5	22.7	186.5	66.6	0.0	0.0
Cyprus	15.2	3.2	20.8	12.0	79.2	6.1	40.2	5.9	39.0	0.0	0.0
Latvia	9.5	5.0	52.5	4.5	47.1	0.7	7.0	3.8	40.0	0.0	0.1
Lithuania	22.1	18.4	83.1	3.7	16.9	0.8	3.7	2.9	13.2	0.0	0.1
Luxembourg	23.8	1.2	5.0	22.6	94.8	16.4	69.0	6.1	25.8	0.0	0.0
Hungary	58.3	32.6	55.8	25.8	44.2	10.5	18.1	15.2	26.1	0.0	0.0
Malta	12.8	1.6	12.8	11.2	87.2	5.6	43.3	5.6	44.0	0.0	0.0
Netherlands	166.9	39.2	23.5	126.0	75.5	60.1	36.0	61.4	36.8	4.6	2.7
Austria	166.3	9.4	5.7	156.5	94.1	68.8	41.4	86.5	52.0	1.3	0.8
Poland	218.1	84.8	38.9	133.3	61.1	29.4	13.5	103.9	47.6	0.0	0.0
Portugal	29.9	14.9	50.0	14.9	50.0	6.4	21.2	8.6	28.7	0.0	0.0
Romania	132.8	115.5	87.0	17.2	13.0	8.2	6.2	9.0	6.8	0.0	0.0
Slovenia	15.4	2.8	17.9	12.7	82.1	2.8	17.9	9.9	64.2	0.0	0.0
Slovakia	7.0	3.2	46.1	3.8	53.9	3.1	44.4	0.7	9.5	0.0	0.0
Finland	28.7	7.3	25.5	20.8	72.3	7.6	26.5	13.1	45.6	0.1	0.2
Sweden	134.2	20.4	15.2	113.4	84.4	29.8	22.2	78.2	58.2	5.4	4.1
United Kingdom	631.5	83.6	13.2	547.8	86.8	269.2	42.6	278.6	44.1	0.0	0.0
Iceland	5.6	1.8	31.6	3.9	68.4	3.1	55.0	0.7	13.2	0.0	0.3
Liechtenstein	0.7	0.2	24.8	0.5	75.2	0.3	41.2	0.2	33.9	0.0	0.0
Norway	60.8	6.9	11.3	53.9	88.7	27.1	44.6	26.0	42.8	0.8	1.4
Switzerland	153.6	26.0	16.9	127.6	83.1	90.2	58.7	37.4	24.3	0.0	0.0

Εικόνα 2.3: Ροές ανά χώρα της Ευρώπης για το έτος 2015

(<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/>)

Είναι χαρακτηριστικό ότι παρουσιάστηκε αύξηση κατά 997% στις μεταναστευτικές ροές μέχρι και τον Νοέμβριο του 2015. Στην εικόνα 3 φαίνονται οι κινήσεις των μεταναστευτικών ρευμάτων στα τέλη του 2015.

Εικόνα 3: Κινήσεις μεταναστευτικών ρευμάτων το 2015

Η μεγαλύτερη αύξηση, που έφτασε το 3821%, σημειώθηκε στη Λέσβο, όπου αποβιβάστηκαν 445.037 άνθρωποι, στη συντριπτική τους πλειονότητα από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Τα στοιχεία αναδεικνύουν αυτό που οι ελληνικές Αρχές αναφέρουν, ότι πρόκειται για τη μεγαλύτερη προσφυγική κρίση μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Χαρακτηριστικό είναι ότι από την 1^η μέχρι τις 24 Δεκεμβρίου 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας και παρά τις καιρικές συνθήκες έφτασαν στα νησιά 88646 πρόσφυγες με μέσω όρο αφίξεων 3300 τη μέρα.

Πιο αναλυτικά, κατά τους 11 μήνες του 2015, 797370 μη νόμιμοι μετανάστες και διακινητές συνελήφθησαν από αστυνομικές και λιμενικές Αρχές. Ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 77163 κατά το 2014, ενώ το 2008, όταν και τότε οι ροές ήταν αυξημένες, το νούμερο άγγιξε τις 146337.

Τη μερίδα του λέοντος στις παράνομες εισόδους, σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά της Ύπατης Αρμοστείας την είχε η Λέσβος με 493496 άτομα, και ακολουθήσαν η Χίος με 118911 και η Σάμος με 72668 παράνομους μετανάστες.

<http://www.politischios.gr/koinonia/2015-ayxithikan-kata-997-oi-roes-prosfygon-kai-metanaston>)

5. Κεφάλαιο 3

5.1. Αίτια αυξανόμενων ροών

Είναι φανερό ότι για να αναζητήσει κανείς τα αίτια της ραγδαίας αύξησης των προσφυγικών ροών προς τον Ελλαδικό χώρο στη διετία 2015-2016, θα πρέπει να λάβει υπόψη όλο το οικονομικό-κοινωνικό-πολιτικό πλαίσιο των χωρών από τις οποίες ξεκίνησαν οι ροές προς τις ευρωπαϊκές χώρες και περισσότερο την Ελλάδα.

5.2. Επτά λόγοι για την αύξηση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη και την Ελλάδα

Σύμφωνα και την Ύπατη Αρμοστεία (Υ.Α.) του ΟΗΕ μπορούμε να εντοπίσουμε επτά βασικούς παράγοντες ως υπεύθυνους για την τεράστια αύξηση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη και κατ'επέκταση προς την Ελλάδα.

Κατ' αρχάς η εμφάνιση της φτώχειας και το υψηλό κόστος διαβίωσης στις χώρες που φιλοξενούν Σύριους πρόσφυγες (εκτός από την Τουρκία) και οι οποίες είναι η Ιορδανία, ο Λίβανος, η Αίγυπτος και το Ιράκ, αποτελεί μια από τις βασικές αιτίες αναζήτησης ασύλου σε άλλες χώρες. Ενδεικτικά, σύμφωνα με την εμπειρία των Σύριων προσφύγων ή μεταναστών στην Αίγυπτο, αποτυπώνουν την όλο και αυξανόμενη δυσκολία να αποπληρώσουν ενοίκια, να διαχειριστούν χρέη και να καλύψουν βασικές ανάγκες. Ανάλογες αναφορές υπάρχουν στο Λίβανο και την Ιορδανία όπου η συντήρηση των οικογενειών των προσφύγων γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη.

Το γεγονός αυτό, ωστόσο, θα μπορούσε εύκολα να χαρακτηριστεί από κάποιον αξιοπερίεργο, αφού στις χώρες αυτές το κόστος ζωής είναι συγκριτικά πιο χαμηλό από αυτό στις χώρες της Ευρώπης. Εύλογα, αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες στις χώρες αυτές δεν λαμβάνουν μια ίσου επιπέδου αντιμετώπιση τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Προκειμένου όμως, να προκύψουν σωστά συμπεράσματα και να μην καταλήξει κάποιος σε λανθασμένες εντυπώσεις, θα πρέπει να λάβει υπόψη και την ανάλυση των υπολοίπων αιτιών που πραγματοποιείται παρακάτω.

Στη συνέχεια, στις χώρες αυτές, παρατηρείται τεράστια έλλειψη στις ευκαιρίες βιοπορισμού που έχει προκύψει ως αποτέλεσμα της μαζικής άφιξης Σύριων προσφύγων σε συγκεκριμένες περιοχές. Επομένως, πολλοί πρόσφυγες οδηγούνται σε παράτυπη απασχόληση στην οποία ελλοχεύουν κίνδυνοι, όχι μόνο εκμετάλλευσης από τον εργοδότη αλλά και κυρώσεων από το κράτος. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τους νέους κανονισμούς στο Λίβανο, κατά την ανανέωση του καθεστώτος παραμονής τους, οι πρόσφυγες θα πρέπει να υπογράφουν δήλωση ότι δεν θα εργαστούν. Το γεγονός αυτό αποτελεί τροχοπέδη στη δημιουργία μιας μόνιμης κατάστασης εργασίας για τους πρόσφυγες και συμπερασματικά, αναζητούν άλλες χώρες οι συνθήκες εργασίας είναι σαφώς καλύτερες και περισσότερο δίκαιες.

Οι ελλείψεις στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας αποτελούν άλλο ένα αίτιο αναζήτησης νέου τόπου διαμονής. Συγκεκριμένα, έγιναν περικοπές στην επισιτιστική βοήθεια για χιλιάδες πρόσφυγες, ενώ παρατηρείται και σημαντική μείωση της πρόσβασης στην περίθαλψη στις χώρες που προαναφέρθηκαν. Οι περικοπές αυτές προέκυψαν ως αποτέλεσμα της πιο σφιχτής πολιτικής που εφάρμοσαν οι χώρες αυτές προκειμένου να εστιάσουν σε άλλες δικές τους αδύναμες κοινωνικές ομάδες. Για τον λόγο αυτό, πολλοί Σύριοι αναγκάζονται να καταφύγουν στην επαιτεία, την παιδική εργασία και την αυξημένη λήψη δανείων για να τα βγάλουν πέρα. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στο να αποφασίζουν οι πρόσφυγες μαζί με τις οικογένειές τους να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες σε οικονομικά πιο ανεπτυγμένες χώρες.

Τέταρτον, έχει δυσκολέψει η παροχή ασύλου. Στον Λίβανο, για παράδειγμα, νέοι κανονισμοί έχουν καταστήσει δυσκολότερη την πρόσβαση στο άσυλο για τους Σύριους, ενώ όσοι πρόσφυγες βρίσκονται ήδη στην χώρα οφείλουν να πληρώνουν 200 δολάρια ετησίως. Το ποσό αυτό είναι σημαντικά αυξημένο σε σχέση με τα έσοδα που έχουν οι πρόσφυγες μέσω της εργασίας στη χώρα του Λιβάνου. Αντίστοιχα και στις υπόλοιπες χώρες, επικρατούν παρόμοιες συνθήκες.

Επιπλέον, στην Ιορδανία, την Αίγυπτο, τον Λίβανο και το Ιράκ παρουσιάζονται περιορισμένες ευκαιρίες εκπαίδευσης για τους πρόσφυγες, οι οποίοι πριν τον πόλεμο απολάμβαναν δωρεάν και υποχρεωτική εκπαίδευση στη Συρία. Περίπου 90000 παιδιά σχολικής ηλικίας από τη Συρία δεν λαμβάνουν επίσημη εκπαίδευση, εκ των οποίων μόνο 30000 έχουν πρόσβαση σε άτυπη παιδεία. Οι πρόσφυγες στερούνται εντελώς την

τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα μια ολόκληρη γενιά να χάνει την ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Έκτο, το αίσθημα ανασφάλειας που επικρατεί στο Ιράκ οδηγεί στον εκτοπισμό Σύριων και Ιρακινών από το Ιράκ. Πολλοί εξ' αυτών που φεύγουν από τη χώρα ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες και η σωματική τους ακεραιότητα απειλείται από το Ισλαμικό Κράτος. Οι θρησκευτικοί λόγοι αυτοί αναγκάζουν τους πρόσφυγες να κινηθούν προς την Ευρώπη (και την Ελλάδα) όπου υπάρχει σαφώς μεγαλύτερη ανοχή στη θρησκευτική διαφορετικότητα.

Τέλος, η απώλεια της ελπίδας είναι ανάμεσα στις βασικές αιτίες καθώς, για παράδειγμα, ο εμφύλιος της Συρίας, ο οποίος βρίσκεται συνεχώς σε εξέλιξη με αυξομειώσεις στην έντασή του, δεν φέρει κανένα σημάδι σύντομης επίλυσης. Ολοένα και περισσότεροι εκτοπισμένοι Σύριοι κυριαρχούνται από αισθήματα απελπισίας και απόγνωσης, εφόσον ο πόλεμος δεν φαίνεται ότι θα λήξει σύντομα και ο επαναπατρισμός φαντάζει απίθανος στα επόμενα χρόνια. Έτσι, πολλοί επιλέγουν να μεταναστεύσουν μακρύτερα αφού οι χώρες που συνορεύουν με την πατρίδα τους δεν τους εξασφαλίσουν ένα υποσχόμενο μέλλον.

Οι παραπάνω λόγοι που αναλύθηκαν αποτελούν τη βάση των αιτιών για την αύξηση των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στην παρακάτω ενότητα 3.3 γίνεται ιδιαίτερα εκτενής αναφορά στην συριακή κρίση καθώς η πλειοψηφία των προσφύγων προς τη χώρα μας ήταν αυτής της εθνικότητας.

5.3. Η συριακή κρίση, οι «μεγάλοι» παίκτες και η ανασφάλεια των τοπικών πληθυσμών

Το πρόβλημα των Σύριων προσφύγων δεν γεννήθηκε στις ακτές της Λέσβου ούτε στο σιδηροδρομικό σταθμό της Βουδαπέστης. Η συζήτηση όμως και ο συναγερμός για το ζήτημα των προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών παραμένει ακόμη στο επίπεδο της αντιμετώπισης μιας ανθρωπιστικής κρίσης, για να μην πούμε μιας κρίσης ασφάλειας. Για να κατανοήσουμε την αύξηση των μεταναστευτικών/προσφυγικών ροών από τη συριακή κρίση θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας βασικούς λόγους.

Πρώτον, είναι φανερό ότι φαίνεται αδύνατη η ειρήνευση. Κύριος λόγος είναι η μακρά διάρκεια του πολέμου στη Συρία και η μη ύπαρξη ενδεχομένου λύσης στον ορίζοντα. Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 3.2 η απομάκρυνση μιας ειρηνικής προοπτικής εκμηδενίζει τις ελπίδες όσων βρίσκονται στα προσφυγικά στρατόπεδα στις γειτονικές χώρες της Συρίας για γρήγορη επάνοδο στις εστίες τους, και οδηγεί τους πιο κινητικούς κοινωνικά σε αναζήτηση μόνιμου καλύτερου μέλλοντος εκτός περιοχής (Δυτική και Βόρεια Ευρώπη). Πρόκειται για επαναλαμβανόμενο φαινόμενο σε ανάλογες καταστάσεις, όπως δείχνουν τα ιστορικά παραδείγματα των Παλαιστινίων και των Αφγανών προσφύγων κατά τη διάρκεια της εμπόλεμης περιόδου των χωρών τους. Και τότε, υπήρξε μεγάλη κινητικότητα προσφύγων προς όμορες χώρες καθώς και προς την Ευρώπη.

Δεύτερον, η τεράστια συσσώρευση Σύριων προσφύγων στις γειτονικές χώρες. Η αδυναμία, και τελικά η απροθυμία πια, των γειτονικών χωρών να αντέξουν το προσφυγικό ρεύμα των ροών από τη Συρία έχει ως αποτέλεσμα να αναζητήσουν διαφορετικές διόδους. Στην Ιορδανία, οι Σύριοι πρόσφυγες έχουν ξεπεράσει τις 800000, δηλαδή το 25% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Αν σε αυτούς προσθέσουμε κάποιες δεκάδες χιλιάδες προσφύγων από το Ιράκ, αλλά και τους, από δεκαετίες εγκατεστημένους στη χώρα αυτή, Παλαιστίνιους πρόσφυγες που έχουν μερικώς ενσωματωθεί, αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική και οικονομική αστάθεια που δημιουργείται στο ιορδανικό βασίλειο. Στο Λίβανο, οι Σύριοι πρόσφυγες αποτελούν πλέον το 30% του συνολικού πληθυσμού σε μια χώρα με μακρά ιστορία έθνο-θρησκευτικών συγκρούσεων, με πολιτικό σύστημα σε αφασία και εύθραυστη οικονομία.

Τέλος, στην Τουρκία οι Σύριοι πρόσφυγες φτάνουν ή και ξεπερνούν τα 2 εκατομμύρια, αλλάζοντας τη δημογραφική σύνθεση μιας πολύ ευαίσθητης περιοχής στο υπογάστριο της χώρας. Ενδεικτικά, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, για να καλυφθούν οι ανάγκες των Σύριων προσφύγων στην Τουρκία το 2015 χρειάστηκαν περίπου 624 εκατομμύρια δολάρια, ενώ ήταν διαθέσιμα μόλις 184 εκατομμύρια.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη τεράστιων προσφυγικών στρατοπέδων (το στρατόπεδο Ζαατάρ αποτελεί την πέμπτη μεγαλύτερη πόλη της Ιορδανίας), πέρα από την κοινωνική και οικονομική αστάθεια που δημιουργεί στις χώρες αυτές, εντείνει και τη ριζοσπαστικοποίηση νέων ανθρώπων που στρέφονται κυρίως προς τις εξτρεμιστικές

τζιχαντιστικές οργανώσεις. Κάτι ανάλογο συνέβη με τα παλαιστινιακά στρατόπεδα στο Λίβανο, αλλά και με τα στρατόπεδα των Αφγανών προσφύγων στο Πακιστάν, τα οποία αποτέλεσαν θερμοκήπιο των Ταλιμπάν. Οι νέες «σειρές στρατολόγησης» οργανώσεων σαν το Ισλαμικό «Χαλιφάτο» προέκυψαν από αυτά τα στρατόπεδα. Όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 3.2, οι θρησκευτικοί λόγοι είναι από τους βασικότερους που εκτόπισαν μεγάλο μέρος του προσφυγικού πληθυσμού προς την Ευρώπη και την Ελλάδα.

Έπειτα και πολύ βασικό η κατάρρευση των υποδομών του συριακού κράτους. Είναι πλέον γνωστό, ότι έχει συντελεστεί πλήρης οικονομική κατάρρευση του συριακού-ασαντικού κρατικού μηχανισμού. Το συριακό κράτος έχει χάσει τις βασικές πλουτοπαραγωγικές πηγές και κυρίως τα μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου, ενώ η γεωργία και το εμπόριο έχουν πλήρως καταστραφεί. Ζει, σε μεγαλύτερο ποσοστό, από την ξένη, κυρίως ιρανική, βοήθεια η οποία καλύπτει μετά βίας τις στρατιωτικές ανάγκες και τις βασικές λειτουργίες της κυβέρνησης. Οι υποδομές έχουν καταστραφεί, το σύστημα υγείας έχει ισοπεδωθεί. Και όλα αυτά σε μια χώρα όπου, σε αντίθεση με τον Λίβανο, η οικονομία ήταν πλήρως ελεγχόμενη από το κράτος, όπως και όλες οι κύριες εκφάνσεις κοινωνικής οργάνωσης και κοινωνικών υποδομών. Αυτή η κατάρρευση στερεί από δεκάδες χιλιάδες Σύριους το έστω και πενιχρό εισόδημά τους και τους ωθεί στην απόλυτη φτώχεια και τη μετανάστευση.

5.4. Συμβολή της Τουρκίας στις αυξανόμενες ροές

Πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή της Τουρκίας στην αύξηση των ροών προς την Ελλάδα. Οι τουρκο-κουρδικές συρράξεις και οι βομβαρδισμοί, η συνεννόηση Τουρκίας-ΗΠΑ που αναζωπύρωσαν τις τουρκο-κουρδικές ένοπλες συγκρούσεις, πολλαπλασίασαν τα μέτωπα και ανάγκασαν τους Κούρδους της Συρίας να προστρέξουν σε βοήθεια του ΡΚΚ, αφού το συρο-κουρδικό ΡΥΔ και το ΡΚΚ αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία συνδεδεμένα και με τοπικούς/οικογενειακούς δεσμούς.

Με αυτόν τον τρόπο, οι τουρκικές επιθέσεις κατά των Κούρδων αφαίρεσαν αντιπάλους από τις τζιχαντιστικές οργανώσεις και αύξησαν τις μεταναστευτικές/προσφυγικές ροές τόσο από τις κουρδικές περιοχές όσο και από τις περιοχές υπό των έλεγχο των τζιχαντιστών.

Το παραπάνω ήταν αποτέλεσμα και των αμερικανικών επιχειρήσεων, καθώς οι βομβαρδισμοί, όσο «χειρουργικοί» και αν ήταν, αύξησαν την ανασφάλεια των τοπικών πληθυσμών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις διεθνών ΜΚΟ με μεγάλη εμπειρία στο συριακό πεδίο, οι αμερικανικοί βομβαρδισμοί στις περιοχές που ελέγχει το «χαλιφάτο» αύξησαν την τάση των ανθρώπων να εγκαταλείψουν την περιοχή τους και να αναζητήσουν την ειρήνη προς τις χώρες της Ευρώπης.

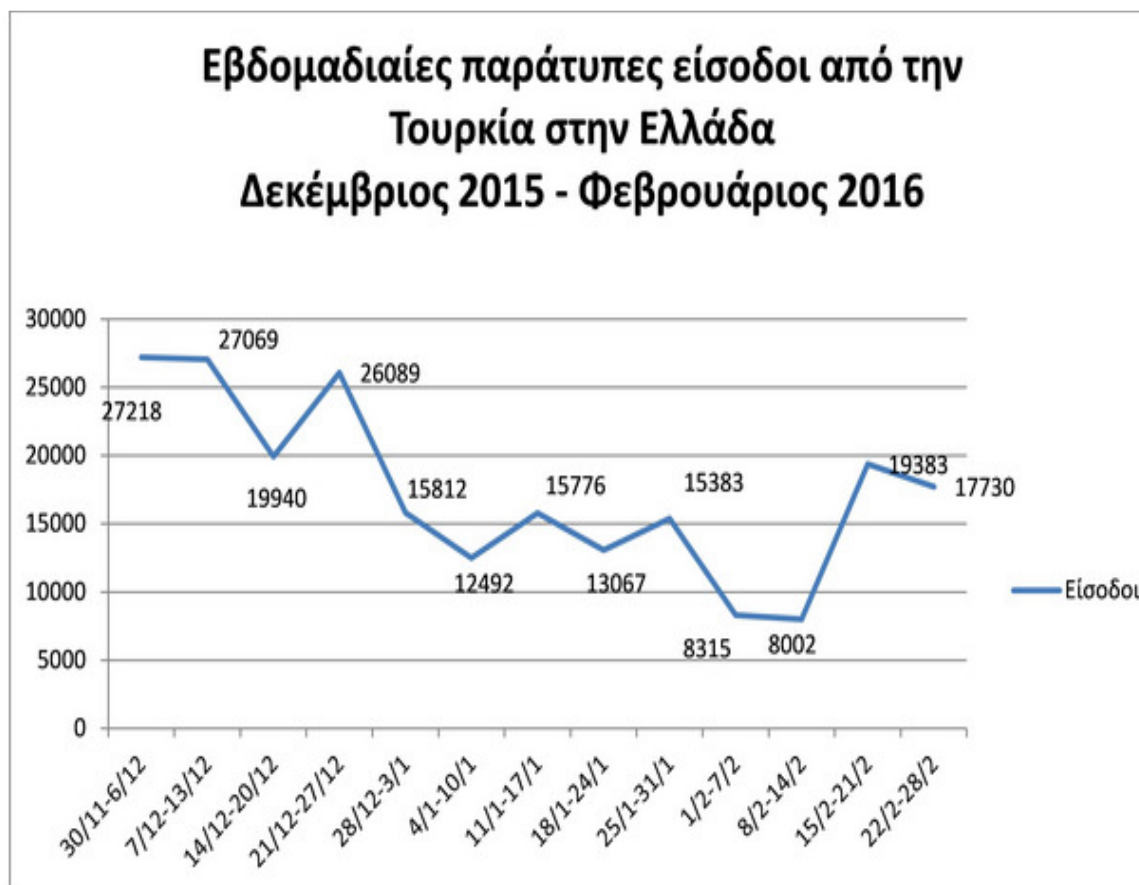
Η διασύνδεση Ελλάδας-Τουρκίας μέσω του Αιγαίου πελάγους αποτέλεσε και αποτελεί το βασικό άξονα διακίνησης ομάδων προσφύγων προς τη χώρα μας και κυρίως τα ελληνικά νησιά. Οι Τούρκοι διακινητές, αποσπώντας μεγάλα χρηματικά ποσά από τους πρόσφυγες, τους μετέφεραν κατά ομάδες με αμφιβόλου ποιότητας πλεύσιμα σκάφη προς τα κοντινότερα ελληνικά νησιά από τα παράλια της Τουρκίας και με τη γνωστή τακτική των επιτηδευμένων ναυαγίων, άφηναν στις ελληνικές αρχές την περισυλλογή των προσφύγων.

Επίσης, τα πολιτικό-κοινωνικά «παιχνίδια» των Τούρκων με σκοπό τη δημιουργία αναστάτωσης στο Αιγαίο, συνέβαλαν στο να αυξομειώνονται οι ροές προς τη χώρα μας. Είναι γνωστές πλέον, οι δημόσιες δηλώσεις από πολύ υψηλά πολιτικά πρόσωπα της γείτονας χώρας, που απειλούσαν με «άνοιγμα της στρόφιγγας» κατά βούληση μετά από πολιτικές συγκρούσεις στο εσωτερικό της Τουρκίας αλλά και με την πολιτική ζωή της Ευρώπης. Έτσι, η Ελλάδα βρίσκεται στην μέση μιας αξεπέραστης πολιτικής διαφωνίας Ευρώπης-Τουρκίας και υπομένει τις συνέπειες αυτής της κόντρας.

Στις εικόνες 3.1 και 3.2, που παρατίθενται παρακάτω, φαίνονται αντίστοιχα οι εβδομαδιαίες και μηνιαίες παράτυπες εισοδοί από την Τουρκία στην Ελλάδα για το χρονικό διάστημα Δεκέμβριος 2015-Φεβρουάριος 2016 και Σεπτέμβριος 2015-Φεβρουάριος 2016. Είναι φανερό, ότι κατά τον Οκτώβριο του 2015 παρουσιάστηκε η μέγιστη εισροή παράνομων προσφύγων που άγγιξαν σχεδόν τις 215000. Στους επόμενους μήνες προς το Φλεβάρη του 2016 ακολούθησε μια πτωτική πορεία στις παράνομες εισόδους. Αυτό δικαιολογείται σε μεγάλο βαθμό και από τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν από πλευράς ελληνικών αρχών, στα κρίσιμα σημεία διέλευσης.

Στην εικόνα 3.3 αποτυπώνονται σε αριθμούς και αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω, ότι δηλαδή η μεγάλη πλειοψηφία των παράνομων και μη προσφύγων ήταν Σύριοι. Τον

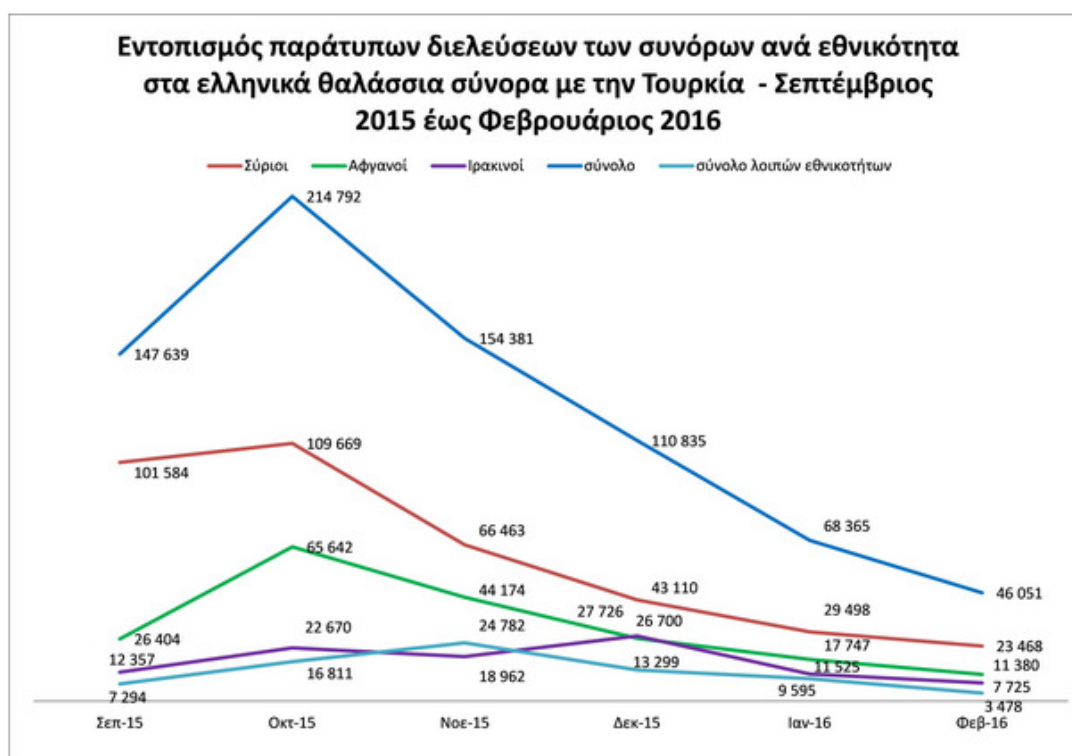
Οκτώβριο του 2015 που συνέβη και η μέγιστη είσοδος παράνομων μεταναστών (σχεδόν 215000), οι μισοί εξ αυτών (περίπου 110000) ήταν συριακής καταγωγής.

Εικόνα 3.1: Σύνολο εβδομαδιαίων εισόδων προσφύγων από Τουρκία προς Ελλάδα την περίοδο Δεκέμβριος 2015-Φεβρουάριος 2016 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0144>)

Εικόνα 3.2: Σύνολο μηνιαίων εισόδων προσφύγων από Τουρκία προς Ελλάδα την περίοδο Δεκέμβριος 2015-Φεβρουάριος 2016 (στοιχεία FRAN (2015) και στοιχεία JORA (Ιανουαρίου 2016) του Frontex, της 2ας Μαρτίου 2016) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0144>)

Εικόνα 3.3: Διαχωρισμός παράτυπων διελεύσεων μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας ανά εθνικότητα την περίοδο Σεπτέμβριος 2015-Φεβρουάριος 2016 (στοιχεία FRAN (2015) και στοιχεία JORA (Ιανουαρίου 2016) του Frontex, της 2ας Μαρτίου 2016) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0144>)

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθούν κάποια στατιστικά στοιχεία από πλευράς Τουρκίας σχετικά με το ζήτημα (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0144>).

Στις 2 Μαρτίου 2016, η Τουρκία υπέβαλε νέα δέσμη στοιχείων σχετικά με την υλοποίηση του Κοινού Σχέδιου Δράσης με την ΕΕ, όπως συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας των ολοκληρωμένων ρυθμίσεων για την αντιμετώπιση πολιτικών κρίσεων (IPCR) και με βάση τυποποιημένο υπόδειγμα. Η μικτή διαδικασία συλλογής δεδομένων ΕΕ-Τουρκίας συνεχίζεται τακτικά και εποικοδομητικά.

Η Τουρκία φιλοξενούσε κατά το Μάρτιο του 2016, 2928975 πρόσφυγες από τη Συρία, στους οποίους χορήγησε καθεστώς προσωρινής προστασίας ως ομάδα. Υπό το καθεστώς

αυτό παρεχόταν πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη. Από τις 15 Ιανουαρίου 2016, παρέχει επίσης την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Έως τις 20 Φεβρουαρίου είχαν υποβληθεί στις τουρκικές αρχές 15 αιτήσεις για άδεια εργασίας από Σύριους πρόσφυγες. Στις 15 Φεβρουαρίου, 273519 Σύριοι φιλοξενούνταν σε καταυλισμούς προσφύγων, όπου τους παρέχονταν στήριξη ευρέος φάσματος.

Με βάση τα στοιχεία που παρασχέθηκαν στις 2 Μαρτίου 2016 από τις τουρκικές αρχές στις IPCR:

- 350000 παιδιά από τη Συρία υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας είχαν εγγραφεί στο σχολείο.
- 151746 μωρά είχαν γεννηθεί στους καταυλισμούς έως τις 5 Φεβρουαρίου.
- Την 1η Φεβρουαρίου, η Τουρκία είχε καταγράψει 256700 μη Σύριους, ενώ εκκρεμούσαν 141059 αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας. Οι 5 πρώτες εθνικότητες των αιτούντων διεθνή προστασία είναι Ιρακινοί (51 %), Αφγανοί (25 %), Ιρανοί (14 %), Σομαλοί (2,5 %) και Παλαιστίνιοι (1 %).
- Κατά την περίοδο 1η έως 15 Φεβρουαρίου, 7011 Σύριοι εισήλθαν και 12769 εξήλθαν από την Τουρκία. Για τους Ιρανούς, οι αντίστοιχες νόμιμες εισοδοί και έξοδοι ήταν 65546 και 62226· για τους Ιρακινούς 30026 και 26338· για τους Λιβανέζους 3134 και 3230, ενώ για τους Ιορδανούς 3733 και 3380. Ανάλογα με τη διάρκεια της θεώρησης, οι αλλοδαποί μπορούν να παραμείνουν στην Τουρκία έως 90 ημέρες. Αλλοδαποί που δικαιούνται να εισέλθουν στην Τουρκία χωρίς θεώρηση μπορούν να παραμείνουν στη χώρα έως και για 90 ημέρες εντός περιόδου 180 ημερών.
- Στις 24 και 25 Φεβρουαρίου, οι τουρκικές και οι ελληνικές αρχές επανεισδοχής συναντήθηκαν στην Άγκυρα προκειμένου να διεκπεραιωθούν οι 864 συσσωρευμένες αιτήσεις επανεισδοχής που έχουν υποβληθεί από την Ελλάδα. Την 1η και στις 2 Μαρτίου η Τουρκία δέχτηκε εκ νέου 267 παράνομους μετανάστες.
- Η Τουρκία και η Ελλάδα συνέστησαν ομάδα εργασίας για τη μετανάστευση. Η ομάδα εργασίας συνήλθε για την πρώτη της συνεδρίαση στις 27 Νοεμβρίου 2015 στην Άγκυρα και για τη δεύτερη συνεδρίασή της την 1η Φεβρουαρίου 2016 στην Αθήνα.

- Από την 1η έως τις 29 Ιανουαρίου, οι τουρκικές διοικητικές και συνοριακές αρχές απέτρεψαν την παράτυπη έξοδο από το τουρκικό έδαφος προς την ΕΕ 8 540 μεταναστών από τα θαλάσσια σύνορα και 15986 από τα χερσαία σύνορα. Μόνο στις 15 Φεβρουαρίου, η τουρκική ακτοφυλακή συνέλαβε 985 παράτυπους μετανάστες στο Αϊβαλί, το Τσεσμέ και το Μποντρούμ. Ειδικότερα, οι τουρκικές διοικητικές αρχές συνέλαβαν περισσότερους από 15000 παράτυπους μετανάστες από τις 16 έως τις 29 Φεβρουαρίου.
- Από την 1η έως τις 15 Φεβρουαρίου 2016, η ακτοφυλακή, η αστυνομία και η χωροφυλακή της Τουρκίας πραγματοποίησαν δέκα ειδικές κοινές επιχειρήσεις με στόχο τη σύλληψη παράτυπων μεταναστών και διακινητών και την πρόληψη της παράτυπης εξόδου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη σύλληψη 97 παράτυπων μεταναστών και 308 διακινητών (εκ των οποίων οι 11 στη θάλασσα και 297 στα χερσαία σύνορα). Επιπλέον, οι τουρκικές διοικητικές αρχές συνέλαβαν 391 διακινητές κατά το διάστημα από 16 έως 29 Φεβρουαρίου.
- Τον Ιανουάριο 2016, η χωροφυλακή και η αστυνομία της Τουρκίας κατάσχισαν οκτώ φορτηγά, μία βάρκα, έντεκα μικρά λεωφορεία, τρία λεωφορεία, δεκαπέντε αυτοκίνητα και εννέα πλοία.
- Τον Ιανουάριο 2016, η ακτοφυλακή, η αστυνομία και η χωροφυλακή της Τουρκίας έλαβαν σειρά μαθημάτων κατάρτισης με σκοπό να ενισχυθεί η ικανότητά τους ως προς την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης.
- Η ακτοφυλακή, η αστυνομία και η χωροφυλακή της Τουρκίας διαδραμάτισαν βασικό ρόλο στη σύλληψη των παράτυπων μεταναστών και των διακινητών.

Συμπερασματικά και λαμβάνοντας υπόψη και τα παραπάνω που αναλύθηκαν, οι πρόσφυγες που αποστέλλονταν από τα τουρκικά παράλια, εγκλωβίζονταν στα ελληνικά νησιά στα οποία λόγω της καλής μεταχείρισης από πλευράς κατοίκων των νησιών, έβρισκαν μια προσωρινή «λύτρωση» στα βάσανά τους. Κανείς, δεν μπορεί να αγνοήσει τις εικόνες που μεταφέρονταν τηλεοπτικά σε όλη την υφήλιο, με την αμέριστη βοήθεια των νησιωτών (νέων και ηλικιωμένων) προς τους πρόσφυγες. Δεν είναι τυχαίο ασφαλώς που για τους προαναφερθέντες λόγους, η κοινή γνώμη ζήτησε να απονεμηθεί το Νόμπελ Ειρήνης στους κατοίκους των ελληνικών ακριτικών νησιών.

6. Κεφάλαιο 4

6.1. Αρνητικές και θετικές επιπτώσεις του φαινομένου των προσφυγικών ροών σε Ευρώπη και Ελλάδα

Μία από τις δύο βασικές συνέπειες του γεγονότος των προσφυγικών ροών είναι ότι σε όλη την Ευρώπη αλλά ιδιαίτερα στις χώρες του Νότου έχει συγκεντρωθεί μεγάλος αριθμός παρανόμων μεταναστών που εργάζονται στην παραοικονομία. Χωρίς σοβαρές προσπάθειες νομιμοποίησης τους από το κράτος, οι μετανάστες αυτοί παραβαίνουν τους νόμους περί μετανάστευσης και τους εργασιακούς νόμους.

Χαρακτηριστικό φαινόμενο είναι αυτό της εξαναγκαστικής πορνείας όπου πρόσφυγες μετά τη μετακίνησή τους κακοποιούνται, βιάζονται και γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από εγκληματικές οργανώσεις. Η δεύτερη και πιο σημαντική συνέπεια είναι ότι πολλοί από τους μετανάστες που μετακινούνται με τον τρόπο αυτό από εγκληματικές ομάδες εμπλέκονται συχνά με το οργανωμένο έγκλημα και γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης από συνδικάτα τύπου μαφίας. Το φαινόμενο αυτό έγινε ιδιαίτερα ορατό σε χώρες της Ευρώπης όπως η Ιταλία και η Γαλλία. Στην Ελλάδα, τέτοια φαινόμενα παρατηρήθηκαν σε πολύ μικρότερο βαθμό.

Πέρα όμως από την απάνθρωπη και στυγνή εκμετάλλευσή τους από το οργανωμένο έγκλημα, αντιμετωπίζουν επίσης διακρίσεις και ρατσισμό στη χώρα υποδοχής και από ορισμένους εργοδότες. Θεωρούνται παραβάτες επειδή δεν διαθέτουν visa εισόδου, στερούνται ενημέρωσης για τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους, εργάζονται στη μαύρη αγορά, φυλακίζονται δίχως εκπροσώπους στα δικαστήρια και δεν δικαιούνται νοσοκομειακή περίθαλψη με εξαίρεση μόνο τα «επείγοντα» περιστατικά. Αναμφίβολα αποτελούν την πλέον ευάλωτη ομάδα, της οποίας η εκμετάλλευση πήρε τεράστιες διαστάσεις και ισχύει μέχρι και σήμερα στα τέλη του 2018.

Είτε αναφερόμαστε στην παράνομη διακίνηση, είτε στην εμπορία, είτε στην εργασιακή εκμετάλλευση των μεταναστών, σε κάθε περίπτωση, αναφερόμαστε σε έγκλημα που πλήττει ευθέως την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Αποτελεί μία μορφή σύγχρονης δουλείας, η οποία εξαπλώνεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα, συνδέεται άμεσα με τη διεθνή οικονομική ανισότητα και προσβάλλει τις ανθρώπινες αξίες, τον πολιτισμό και τη δημοκρατία.

Όσον αφορά την πλευρά της Ελλάδας και της Ευρώπης, έπρεπε να λάβουμε υπόψη ότι εφόσον οι πρόσφυγες διέφυγαν τον κίνδυνο κατά της ζωής τους και εγκαταστάθηκαν στο έδαφος άλλης χώρας όπου δεν εγκυμονείται κίνδυνος, δεν μπορεί να επιβληθεί όρος εισδοχής τους στην χώρα επιθυμίας τους, εκτός αν η ίδια η χώρα συναινέσει ή αν συντρέχουν σοβαροί έμπρακτοι οικογενειακοί λόγοι. Τι σημαίνει αυτό;

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι πρόσφυγες πολέμου σε συντριπτικό ποσοστό θα παραμείνουν στο ελληνικό και ευρωπαϊκό έδαφος για άγνωστο και μη προβλέψιμο χρονικό διάστημα (εκτός αν αλλάξουν οι διεθνείς συμφωνίες στις χώρες της Ε.Ε. και λοιπές Βαλκανικές). Οι παράνομοι μετανάστες κανονικά απελαύνονται είτε απευθείας στη χώρα καταγωγής τους (δύσκολα εφαρμόσιμο), είτε στη χώρα από την οποία εισήλθαν λαθραία στον Ελληνικό χώρο, δηλαδή στην Τουρκία.

Εκ των προεκυψάντων καταστάσεων φαίνεται ότι οι πρόσφυγες που έχουν εγκατασταθεί από το 2015 έως και σήμερα, παραμένουν στη χώρα μας καθώς δεν έχει αλλάξει κάτι στον τρόπο ανάσχεσης και αντιμετώπισης του προβλήματος.

Συμπερασματικά, η όλη κατάσταση έγινε πιο περίπλοκη από τη διετία 2015-2016 και ο αριθμός των προσφύγων έχει αυξηθεί ανεξέλεγκτα με άμεσες κοινωνικές συνέπειες, τόσο για τους ίδιους, όσο και για τους ημεδαπούς κατοίκους. Χαρακτηριστική είναι η κατάσταση στους χώρους φιλοξενίας προσφύγων στην Ελλάδα και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (hotspots).

Σήμερα, εν έτη 2018, βιώνουμε την πρώτη ειρηνική φάση της εισόδου και παραμονής στην επικράτειά μας όλων αυτών των ανθρώπων με την πρώτη προσωρινή τακτοποίησή τους στα hotspots.

Η δεύτερη φάση ήταν μία φάση κινητικότητας αυτών των ανθρώπων γιατί θέλησαν ή αποφάσισαν να αποχωρήσουν από τα κέντρα φιλοξενίας η αλλιώς και να αναζητήσουν την τύχη τους είτε προσπαθώντας πάλι την φυγή τους προς την βόρεια Ευρώπη με κάθε μέσο, είτε να μετακομίσουν στα αστικά ή ημιαστικά κέντρα για αναζήτηση καλύτερης

τύχης από την απραξία στο hotspot και φυσικά η συντριπτική τους πλειονότητα επέστρεψε στους τόπους καταγωγής τους,οπότε επιζήτησαν ή και απαίτησαν δικά τους σχολεία,δικούς τους θρησκευτικούς τόπους λατρείας, δικαιώματα οικονομικής φύσης,περίθαλψης υγείας κ.λπ. σε ένα Κράτος που βιώνει από το 2008 οδυνηρή οικονομική και κοινωνική κρίση και είναι εξαιρετικά δύσκολο να ανταποκριθεί στις ανάγκες και αιτούμενά τους με συνέπεια την όχλησή τους με κλιμακούμενες μορφές αντίδρασης.

Η τρίτη φάση ενίσχυσε τα κοινωνικά προβλήματα, ενώ και η ανθρωπιστική βοήθεια και συνεισφορά των εθελοντικών οργανώσεων και απλών πολιτών προς βοήθεια μειώθηκε εκ των πραγμάτων. Επίσης, υπήρξαναντιπαραθέσεις είτε με μερίδα Ελλήνων,είτε μεταξύ τους γιατί στο σύνολό τους προέρχονταν από διαφορετικές χώρες με διαφορετικές συνήθειες και αντιθέσεις. Το φαινόμενο αυτό εμφανίστηκε και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και όχι μόνο στην Ελλάδα.

Το πρόβλημα ήταν και είναι περίπλοκο και εξαιρετικά κρίσιμο.Σε περίπτωση κατά την οποία η αριθμητική ροή εισόδου συνεχισθεί αμείωτη και στα επόμενα χρόνια, ελλοχεύει ο κίνδυνος εσωτερικής κοινωνικής αστάθειας με «ταρακούνημα» του σημερινού status, γιατί γεννάται και προστίθεται η αλληλουχία των γεγονότων και των μελλούμενων συμβάντων.

Σήμερα η κατάσταση κάθε άλλο παρά καλή είναι.Αύριο θα είναι δυσμενέστερη συνυπολογιζόμενης της συνάθροισης των κρατικών αδυναμιών, της οικονομικής δυσπραγίας,της παντελούς έλλειψης οργάνωσης,μέριμνας και υποδομών και δυστυχώς η Πολιτεία είναι αδύνατο να ανταπεξέλθει στο «ασήκωτο» βάρος δεκάδων χιλιάδων αλλοδαπών μουσουλμάνων και μη,με διαφορετικό τρόπο ζωής,ηθών,εθίμων και αντιλήψεων (κύρια των προερχομένων από Αφγανιστάν-Πακιστάν-Ιράκ-Σομαλίας).

Δυστυχώς για τη χώρα μας ο διεθνής περίγυρος από τη διετία 2015-2016 ήταν και είναι εναντίον μας και η κάθε χώρα της Ευρώπης εφαρμόζει το δόγμα «μακριά από εμένα και ας είναι όπου να ναι»,ενώ η Τουρκία στράφηκε και μέχρι και σήμερα στην εμπορική εκμετάλλευση αυτών των ανθρώπων.

Για να επιλυθούν αυτά τα θέματα αποφασιστικά, απαιτήθηκε αντίληψη της πραγματικότητας,σύνεση,αποφασιστικότητα,ομοψυχία και σωστός στρατηγικός

σχεδιασμός. Στο κεφάλαιο 5 αναλύονται οι στρατηγικές που αναλήφθηκαν από την ΕΕ καθώς και από τις Ελλάδα, Τουρκία για την αντιμετώπιση των συνεπειών.

6.2. Αποτύπωση συνεπειών στον τουρισμό των νησιών του Βορείου Αιγαίου

Όσον αφορά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στην τουριστική κίνηση των νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου χρησιμοποιούνται στοιχεία από:

- α. τη μελέτη που εκπονήθηκε από την Εταιρεία Συμβούλων ΕΤΑΜ Α.Ε. για λογαριασμό της Διαχειριστικής Αρχής της Περιφέρειας Β. Αιγαίου με τίτλο: «Αποτίμηση Επιπτώσεων Προσφυγικού Μεταναστευτικού Ρεύματος στα Νησιά του Βορείου Αιγαίου / Προσδιορισμός Προγράμματος Δράσης» (Σεπτέμβριος 2016)
- β. τη μελέτη επικοινωνιακής στρατηγικής που εκπονήθηκε από τη διαφημιστική – συμβουλευτική εταιρεία V&O, για λογαριασμό της ΠΒΑ για το έργο: «Σχεδιασμός - Παρακολούθηση - Εποπτεία δράσεων Τουριστικής Προβολής της ΠΒΑ» (Δεκέμβριος 2016)
- γ. τα στοιχεία αφίξεων chartet πτήσεων από τους Κρατικούς Αερολιμένες των νησιών της ΠΒΑ (2016)
- δ. τα στοιχεία αφίξεων Τούρκων υπηκόων από τα Τελωνεία των νησιών της ΠΒΑ (2016)

Σύμφωνα με την α. μελέτη: «Η προσφυγική κρίση των τελευταίων ετών είχε δυσμενείς συνέπειες στον τουριστικό κλάδο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, με αποτέλεσμα τον μειωμένο αριθμό κρατήσεων στα τουριστικά καταλύματα, ακυρώσεις διανυκτερεύσεων, συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου και σημαντικές απώλειες στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων του τουρισμού.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ παρόλο που καταγράφηκε βελτίωση της πληρότητας των ξενοδοχείων και των κάθε μορφής τουριστικών καταλυμάτων στη Περιφέρεια η οποία έφτασε το 38,9% το 2015, όταν ένα χρόνο πριν ήταν στο 35,9%, εκτιμάται ότι οφειλόταν στο πλήθος των αλληλέγγυων και άλλων επισκεπτών που συνέβαλαν στην αντιμετώπιση του προσφυγικού και παρέμειναν όλη τη διάρκεια του

χρόνου, κυρίως στις περιοχές φιλοξενίας των μεταναστών. Το φαινόμενο αυτό είχε παροδικό χαρακτήρα, και εκτιμήθηκε ότι ενδεχομένως οι κρατήσεις και πληρότητα θα επιδεινωθούν, όσο θα μειώνονταν και οι ροές των μεταναστών. Όπως και συνέβη στα έτη που ακολούθησαν τη διετία 2015-2016.

Επίσης, οι πληρότητες των καταλυμάτων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, διαχρονικά είναι εξαιρετικά χαμηλές συγκριτικά με τις τουριστικά προηγμένες περιοχές της χώρας. Ενδεικτικά για το 2015, η πληρότητα Κρήτης (61,9%), και του Νοτίου Αιγαίου (59,0%) είναι σημαντικά μεγαλύτερες.

Αύξηση καταγράφηκε και στις διανυκτερεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στα ξενοδοχεία του Βορείου Αιγαίου οι οποίες το 2015 έφτασαν τα 1,76 εκατομμύρια. Η ποσοστιαία αύξηση των διανυκτερεύσεων της τάξεως του 6,67% ήταν ένα από τα υψηλότερα ποσοστά κατά τη διάρκεια του 2015 σε πανελλαδικό επίπεδο. Ωστόσο το γεγονός ότι στο σύνολο των διανυκτερεύσεων της χώρας μόλις 2,24% πραγματοποιήθηκε στα νησιά του Βορείου Αιγαίου, αποδεικνύει την πολύ μεγάλη καθυστέρηση στην τουριστική ανάπτυξη των νησιών της Περιφέρειας.

Οι αφίξεις που καταγράφηκαν στα τουριστικά καταλύματα των νησιών του Βορείου Αιγαίου ήταν 353364 το 2015 όταν το 2014 ήταν 323632 και κατέγραψαν αύξηση κατά 9,2%. Μεγαλύτερα ποσοστά αύξησης των αφίξεων καταγράφηκαν στη δυτική Ελλάδα 15,9%, τα Ιόνια Νησιά 10,3%, την κεντρική Μακεδονία 10,4% και την ανατολική Μακεδονία και Θράκη 9,8%.

Σημαντική αύξηση σημειώθηκε μεταξύ των τούρκων τουριστών που έφθασαν στη χώρα το 2015 οι οποίοι έφτασαν τους 250969, όταν το 2014 ήταν 223691. Οι διανυκτερεύσεις που πραγματοποίησαν οι Τούρκοι τουρίστες ήταν 466853 το 2015 και 417976 το 2014. Ο ρυθμός αύξησης των διανυκτερεύσεων των Τούρκων τουριστών ανήλθε στο 11,7% το 2015 σε σχέση με το 2014, όταν οι διανυκτερεύσεις από το σύνολο των τουριστών που επισκέφθηκαν τη χώρα, παρουσίασαν αύξηση κατά 4,4%.

Σύμφωνα με τη β. μελέτη: «Η Περιφέρεια Β. Αιγαίου και ειδικότερα οι τοπικές κοινωνίες των νησιών της Λέσβου, Σάμου, Χίου, τέθηκαν στο επίκεντρο της δημοσιότητας με αρνητική χροιά, σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, ως μέρος ενός προβλήματος που ξεπερνά τις δυνάμεις τους. Η εικόνα των νησιών αυτών φαίνεται να

έχει δεχθεί σημαντικό επικοινωνιακό πλήγμα λόγω του προσφυγικού ζητήματος, με το επίκεντρο των αναφορών να έχει μετατοπιστεί από την ομορφιά, τη χαλάρωση, τις διακοπές, την ιστορία, τη φύση, τις γεύσεις, την παράδοση και τις όμορφες εικόνες των νησιών στις εικόνες – αναφορές με τους πρόσφυγες και τα θέματα φιλοξενίας και παραμονής τους.

Οι συνθήκες αυτές έχουν ανακόψει την οικονομική ανάπτυξή τους, καθώς οι σοβαρές επιπτώσεις στον εσωτερικό και εισερχόμενο τουρισμό έχουν πλήξει τις τοπικές οικονομίες των νησιών, επηρεάζοντας όχι μόνο τους επαγγελματίες τουρισμού αλλά και όλους τους σχετιζόμενους επαγγελματικούς κλάδους. Οι σημαντικότερες επιπτώσεις στην τουριστική δραστηριότητα για τα νησιά Λέσβος, Σάμος, Χίος, φαίνεται να είναι οι εξής:

- Ακυρώσεις διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και λοιπά καταλύματα.
- Συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου: Σε αρκετά τουριστικά καταλύματα καταγράφεται η τάση διακοπής της λειτουργίας τους, τουλάχιστον κατά δύο μήνες νωρίτερα, συγκριτικά με την προηγούμενη τουριστική περίοδο.
- Απώλειες στον κύκλο εργασιών: αποτέλεσμα των (α) και (β) είναι η μείωση της μέσης κατά κεφαλής δαπάνης ανά διανυκτέρευση.
- Μειωμένος ρυθμός κρατήσεων για την περίοδο 2015-2016 και προ κρατήσεων για την επόμενη χρονιά.
- Ακυρώσεις συνεδρίων και προσεγγίσεων κρουαζιερόπλοιων.
- Ακυρώσεις πτήσεων από το εξωτερικό.

Θα αναφερθούμε ακολούθως στα στοιχεία που αφορούν τις αφίξεις τουριστών μέσω charter πτήσεων και μέσω τελωνείου για το 2016, τα οποία και αποκαλύπτουν με εύγλωττο τρόπο τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπισαν τα νησιά τη περίοδο καλοκαιριού του 2016, λόγω της έξαρσης της προσφυγικής κρίσης το 2015 και της αδυναμίας οργανωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης των αυξανόμενων προσφυγικών ροών και του μεγάλου αριθμού προσφύγων που έμεινε στα νησιά μετά το κλείσιμο των συνόρων και τη συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας. Ο βαθμός επίδρασης όμως φαίνεται να διαφέρει από νησί σε νησί, ανάλογα με το βαθμό τουριστικής ανάπτυξης και δυναμικής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από τους Κρατικούς Αερολιμένες των νησιών της Περιφέρειάς μας το διάστημα από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο του 2016 τα στατιστικά στοιχεία των πτήσεων charter είναι τα ακόλουθα.

Στη Λέσβο το 2016 υπήρξε μείωση στις αφίξεις των πτήσεων charter σε ποσοστό 58,75% σε σχέση με το 2015. Οι επισκέπτες προέρχονταν από τις χώρες: Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Δανία, Νορβηγία και Αυστρία. Για το ίδιο έτος, εκτός από τη μείωση στις αφίξεις από τις ανωτέρω αγορές που διατηρήθηκαν, επισημαίνουμε ότι βγήκαν εξ ολοκλήρου από το πρόγραμμα των πτήσεων charter οι αγορές: Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία, Βέλγιο, Ιταλία, Πολωνία και Σλοβενία.

Στη Χίο καταγράφηκε το 2016 μείωση στις τουριστικές αφίξεις μέσω πτήσεων charter σε ποσοστό 68,91% συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2015 (συγκριτικά στοιχεία 2014-2015: -12,05%, συγκριτικά στοιχεία 2013-2014: -6,9%). Οι επισκέπτες ήταν Ολλανδοί και Νορβηγοί (οι πτήσεις μειώθηκαν σε σχέση με το 2015) ενώ Αυστριακοί, Σλοβένοι και Τσέχοι που είχαν από μία εβδομαδιαία πτήση την ακύρωσαν για το 2016. Για το 2017, πραγματοποιήθηκε μόλις μία πτήση charter.

Στη Σάμο η μείωση των αφίξεων πτήσεων charter το 2016 ήταν 23,14% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2015. Οι επισκέπτες προέρχονταν από Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Νορβηγία, Σλοβενία, Σουηδία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο. Για το 2016 εκτός από τη μείωση στις αφίξεις από τις ανωτέρω αγορές που διατηρήθηκαν, επισημαίνουμε ότι βγήκαν εξ ολοκλήρου από το πρόγραμμα των πτήσεων charter οι αγορές της Γαλλίας και της Πολωνίας.

Οι αφίξεις Τούρκων υπηκόων στα νησιά της Περιφέρειάς μας σύμφωνα με τα στοιχεία από τις θαλάσσιες πύλες εισόδου - Τελωνεία μας έχουν ως εξής.

Για τη Λέσβο, από την αρχή του έτους μέχρι και τον Οκτώβριο 2016 σημειώθηκε μείωση 16,21%, συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2015 (2015 αφίξεις: 48613, 2016 αφίξεις: 40731).

Για τη Χίο, παρά το ότι παραμένει μεγάλος ο αριθμός αφίξεων Τούρκων, οι οποίοι επισκέπτονται το νησί κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου, παρατηρήθηκε μείωση

11,91% το 2016, έως και τον Οκτώβριο(Ιαν-Οκτ 2015 αφίξεις: 75795, Ιαν - Οκτ 2016 αφίξεις: 66771).

Για τη Σάμο, η αύξηση στον αριθμό αφίξεων των Τούρκων για το διάστημα Απρίλιος - Σεπτέμβριος 2016 ήταν εντυπωσιακή, της τάξεως του 67,74% (2015 αφίξεις: 18292, 2016 αφίξεις: 31175).

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία αφίξεων στα νησιά που αναφέρονται παραπάνω δεν συνθέτουν τη συνολική εικόνα, καθώς δεν καταγράφεται ο εσωτερικός τουρισμός και οι διεθνείς αφίξεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω των τακτικών πτήσεων εσωτερικού και των ακτοπλοϊκών γραμμών εσωτερικού. Οι αριθμοί όμως που είναι διαθέσιμοι δείχνουν την αρνητική τάση των Ευρωπαϊκών αγορών προς τα νησιά.

6.3. Στατιστικά θανάτων στην Μεσόγειο – Νεκροταφείο ψυχών

Στους 4.901 ανήλθε ο αριθμός των προσφύγων και μεταναστών που έχασαν τη ζωή τους έως το Δεκέμβριο του 2016 (<https://www.aftodioikisi.gr/koinonia/mesogeios-4-901-prosfiges-kai-metanastes-exasan-ti-zoi-tous-2016/>), διαπλέοντας τη Μεσόγειο για να φθάσουν στις ευρωπαϊκές ακτές σύμφωνα με ανακοίνωση του Διεθνή Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Στο σύνολο του 2015, οι θάνατοι είχαν ανέλθει σε 3.777.

«Το ποσοστό θνησιμότητας μέχρι στιγμής το 2016 ξεπερνά αυτό του 2015. Φέτος, έχασε τη ζωή του ένας μετανάστης για κάθε 73 μετανάστες που έφθασαν με ασφάλεια», ανέφερε ο ΔΟΜ σε ανακοίνωση του. «Το 2015, το ποσοστό ήταν ένας θάνατος για κάθε 267 επιτυχημένα περάσματα».

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, οι περισσότεροι θάνατοι (4.403) καταγράφηκαν στο πέρασμα της κεντρικής Μεσογείου, που συνδέει τη Βόρεια Αφρική με την Ιταλία. Άλλοι 429 χάθηκαν στο πέρασμα της ανατολικής Μεσογείου, μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας, ενώ οι υπόλοιποι πνίγηκαν διασχίζοντας τη δυτική Μεσόγειο και τα περάσματα της δυτικής Αφρικής.

Λαμβάνοντας υπόψη, τα παραπάνω συμπεραίνει κανείς ότι η Μεσόγειος έχει μετατραπεί σε απέραντο νεκροταφείο ψυχών των οποίων τα όνειρα για μια καλύτερη ζωή «πνίγηκαν»

στα κρύα νερά της. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι για τους θανάτους αυτούς που είναι συνήθως οι διακινητές λόγω των απαράδεκτων μεθόδων που χρησιμοποιούν για να μεταφέρουν όσον το δυνατόν περισσότερους με το ελάχιστο κόστος, τις περισσότερες φορές μένουν ασύλληπτοι.

7. Κεφάλαιο 5

7.1. Αντιμετώπιση από πλευράς Ελλάδας

7.1.1. Σημαντικές ενέργειες

Κάποια σημαντικά βήματα που έχουν γίνει και αξίζει να σημειωθούν είναι η δημιουργία Συντονιστικού Κέντρου Διαχείρισης Προσφυγικών Ροών, στο οποίο συμμετέχουν στελέχη των Υπουργείων Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Υγείας, καθώς και στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, με τη συνδρομή των Ενόπλων Δυνάμεων.

Έχουν δρομολογηθεί δράσεις για τη βελτίωση, υλικοτεχνική ενίσχυση και στελέχωση των υφιστάμενων υποδομών υποδοχής και περίθαλψης, καθώς και για την επιτάχυνση των διαδικασιών καταγραφής και ταυτοποίησης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, που καταφεύγουν στη χώρα.

Έχουν ενεργοποιηθεί οι διαδικασίες για την άμεση αξιοποίηση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων αλληλεγγύης και κοινοτικών κονδυλίων, προς αντιμετώπιση της μαζικής εισροής προσφύγων και μεταναστών.

Έχει επισπευσθεί η απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων από τα προγράμματα αποκατάστασης και υποστήριξης της νησιωτικής οικονομίας, με στόχο την ανακούφιση των κοινωνιών των νησιών του Αιγαίου, που δέχονται τον κύριο όγκο των εισροών.

Όπως αναλύθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, το κύριο βάρος των αφίξεων έχουν επωμισθεί τα νησιά όπου οι δομές υποδοχής έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια αλλά παραμένουν ανεπαρκείς, δεδομένου του αριθμού των νεοεισερχόμενων προσφύγων. Έτσι στη Λέσβο (όπου καταγράφονται περισσότερες από τις μισές αφίξεις), υπάρχουν δύο βασικά κέντρα υποδοχής, η Μόρια και το Καρά Τεπέ, με συνολική δυνατότητα 2800 ατόμων.

Όπως σημειώνει η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες υπάρχει άμεση ανάγκη να αυξηθεί περαιτέρω η ικανότητα υποδοχής συμπεριλαμβανόμενης της βελτίωσης των υποδομών, της προετοιμασίας των κέντρων φιλοξενίας για το χειμώνα, και την δημιουργία μιας ενιαίας διαχειριστικής αρχής για τα δύο κέντρα η οποία να μοιράζει τους ανθρώπους

με σχέδιο αντί για την τωρινή κατάσταση η οποία είναι σε βάρος των πιο ευάλωτων ατόμων.

Οι υποδομές υποδοχής σε άλλα νησιά όπως η Χίος και η Σάμος είναι αρκετά μικρές (περίπου 300 άτομα στο καθένα) και επίσης πρέπει να επεκταθούν. Στην Αθήνα λειτουργούν τρία κέντρα υποδοχής: ο Ελαιώνας με χωρητικότητα 700 ατόμων, το Γαλάτσι (Ολυμπιακές εγκαταστάσεις) με χωρητικότητα 1000 ατόμων, το Ελληνικό (γήπεδο χόκεϊ) με χωρητικότητα 600 ατόμων.

Ενώ τα κέντρα υποδοχής στην Αθήνα λειτουργούν υπό την ευθύνη του Αναπληρωτή Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής, στα νησιά ο συντονισμός διαμοιράζεται μεταξύ του Υπουργείου Αιγαίου, του κάθε Δήμου (ανάλογα), και της ελληνικής αστυνομίας, ενώ η Ύπατη Αρμοστεία ενεργεί σαν παράλληλος συντονιστής στα περισσότερα κέντρα υποδοχής.

Παράλληλα στα νησιά δραστηριοποιούνται πολλές οργανώσεις (μικρότερες ή μεγαλύτερες, τοπικές ή από άλλες χώρες, ή διεθνείς) οι οποίες δρουν με δική τους πρωτοβουλία και παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες διάσωσης, υποδοχής, υγειονομικής περίθαλψης και γενικότερης αλληλεγγύης προς τους αφικνούμενους πληθυσμούς, χωρίς όμως να υπάρχει κάποιος συντονισμός μεταξύ τους. Η Ύπατη Αρμοστεία εμφανίζεται απρόθυμη να αναλάβει το γενικό συντονισμό ενώ οι ελληνικές αρχές προσπαθούν να βελτιώσουν τόσο τις υποδομές όσο και τον συντονισμό χωρίς όμως να το καταφέρνουν απόλυτα.

Παρά το γεγονός ότι για να αντιμετωπίσουν αυτή την έκτακτη ανάγκη έχουν κινητοποιηθεί όχι μόνο οι κρατικές και οι τοπικές αρχές, αλλά και ντόπιοι εθελοντές, ΜΚΟ και διεθνείς οργανώσεις, η κατάσταση παραμένει κρίσιμη και είναι πραγματικά έκπληξη το γεγονός ότι, παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες, η κοινή γνώμη παραμένει σε γενικές γραμμές φιλόξενη προς τους πρόσφυγες. Η κινητοποίηση και η αλληλεγγύη, οι δωρεές τροφίμων, ρουχισμού και η εθελοντική εργασία έχουν αυξηθεί σε εντυπωσιακά επίπεδα, όχι μόνο στα νησιά αλλά και στην Αθήνα και σε άλλους δήμους, συμπεριλαμβάνοντας την κοινωνία των πολιτών αλλά και απλούς πολίτες, οι οποίοι αν και δεν ήταν πολιτικά ενεργοί πριν, ένιωσαν την ανάγκη να βοηθήσουν.

Όσον αφορά τη διαδρομή μέσω των Βαλκανίων, η εισροή προσφύγων - η μεγαλύτερη προσφυγική ροή που βίωσε η Ευρώπη στα εδάφη της από τον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας στα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά - έχει οδηγήσει σε σημαντικές αλλαγές σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Καταρχήν έχουμε οδηγηθεί στην εκ των πραγμάτων (de facto) ή επίσημη (de jure) διακοπή του Δουβλίνου III και της εφαρμογής της λεγόμενης «αρχής της πρώτης ασφαλούς χώρας».

Δεύτερον, έχουν πλέον αναπτυχθεί εντατικές συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη ριζικής αναθεώρησης του κανονισμού Δουβλίνο III και εκεί είναι που πρέπει να εστιάσει και η Ελλάδα ώστε να μην συνεχίζει να επωμίζεται μόνη της το αβάσταχτο βάρος της φιλοξενίας όλων αυτών των προσφύγων .

Οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο που ήρθαν στην Ελλάδα το 2015 είχαν, ως επί το πλείστο, συνεχίσει το ταξίδι τους μέσω άλλων χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΠΓΔΜ, Σερβία, Κροατία, Σλοβενία - σε διαφορετικούς συνδυασμούς) προς την κεντρική Ευρώπη (Ουγγαρία, Αυστρία και τελικά στη Γερμανία ή ακόμα βορειότερα στη Σουηδία) και αναζητούσαν καταφύγιο σε χώρες όπου μπορούν να βρουν εργασία και γενικότερη στήριξη από τις κρατικές δομές, σε αντίθεση με την πληγείσα από την οικονομική κρίση Ελλάδα. Είναι ενδιαφέρον ότι χώρες όπως η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες και η Δανία έχουν σημειώσει πολύ μικρές αυξήσεις στις αιτήσεις τους για άσυλο / υποδοχή πρόσφυγα ή στις μεταναστευτικές ροές. Όποτε, η Ελλάδα η οποία από τη διετία 2015-2016 έχει κάνει βήματα προς την κατεύθυνση αυτή του δίκαιου καταμερισμού των προσφύγων στις χώρες της Ευρώπης, πρέπει να συνεχίσει να πιέζει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Για να αντιμετωπίσει τις παραπάνω προκλήσεις η Ελλάδα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες σε πολλά επίπεδα. Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι ήδη έχουν γίνει ενέργειες προς τις σωστές κατευθύνσεις και την υλοποίηση των παρακάτω:

- Αύξηση των δυνατοτήτων της Πρώτης Υποδοχής στις περιοχές των συνόρων

Η ανάγκη για αύξηση και βελτίωση της ικανότητας υποδοχής όχι μόνο στην Αθήνα αλλά κυρίως στα νησιά είναι πάντα μεγάλη. Η σύσταση των κέντρων καταγραφής hotspots και η ολοκληρωμένη καταγραφή και πρώτο σκρήνινγκ των νεοαφικνυόμενων πρέπει να

συνδυαστεί με επέκταση και βελτίωση των υποδομών υποδοχής. Επίσης είναι σημαντικό να επιτευχθεί άμεσα η εκταμίευση των σχετικών Ευρωπαϊκών κονδυλίων τα οποία ανέρχονται στα 259 εκατομμύρια ευρώ από η Ελλάδα έχει μέχρι το 2016 είχε λάβει μόνο τα 42.

Υπήρξε επίσης επείγουσα ανάγκη για τη δημιουργία κέντρων υποδοχής στην Ειδομένη (στα σύνορα με την ΠΓΔΜ) και στον Έβρο όπως και πραγματοποιήθηκε. Στην Ειδομένη η συνεργασία με την ΠΓΔΜ ήταν πολύ καλή και η διαχείριση των ροών αποτελεσματική παρόλο που αυτές ανέρχονταν σε 5 ως 11 χιλιάδες αφίξεις/διελεύσεις ημερησίως. Από τις 21 Νοεμβρίου 2015 όμως, η ΠΓΔΜ έκλεισε μερικώς τα σύνορα της επιτρέποντας τη διέλευση μόνον των Σύριων, Αφγανών και Ιρακινών. Έτσι λίγες χιλιάδες (αλλά συνεχώς αυξανόμενοι) Μαροκινοί, Ιρανοί, Παλαιστίνιοι και άνθρωποι άλλων εθνικοτήτων παρέμειναν παγιδευμένοι στην Ειδωμένη ενώ οι υπάρχουσες δομές στέγασης και προσωρινής φιλοξενίας δεν επαρκούσαν.

Υπήρξε ανάγκη δημιουργίας μιας Ελληνοτουρκικής συνεργασίας μεταξύ της Αδριανούπολης και του Έβρου για τη δημιουργία δυνατοτήτων υποδοχής και στις δύο πλευρές των συνόρων, καθώς ήταν πολύ πιθανό ότι η κακοκαιρία θα ωθούσε τις ροές προς τα χερσαία σύνορα.

Υπήρξε η ανάγκη για καλύτερη χρήση της οργανωτικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας των διεθνών οργανισμών όπως η Ύπατη Αρμοστεία σε παραμεθόριες περιοχές, όπου θα πρέπει να αναλάβουν έναν πιο κεντρικό ρόλο στη διαχείριση της πρώτης υποδοχής. Το συγκεκριμένο γεγονός ακόμα και σήμερα χρίζει περαιτέρω βελτίωσης,

Πραγματοποιήθηκε αύξηση του αριθμού των μηχανών Eurodac και του αντίστοιχου προσωπικού για τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων στα hotspots σε όλη τη χώρα, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι καθυστερήσεις και οι προσωρινές κρίσεις κυρίως σε μικρούς χώρους, όπως τα νησιά, αλλά και ίσως στο μέλλον στα χερσαία σύνορα.

- Ενημέρωση των αιτούντων άσυλο σχετικά με τη δυνατότητα μετεγκατάστασης σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες

Θεωρήθηκε θετικό στοιχείο ότι οι αιτούντες άσυλο δεν ενδιαφέρονταν για τη διαμονή τους στην Ελλάδα, αλλά προχωρούσαν πολύ γρήγορα από μόνοι τους ή με τη χρήση των δικτύων διακινητών προς τα βόρεια. Πράγματι, η προβληματική αυτή κατάσταση φάνηκε ήδη από το 2015, όταν 300 Σύριοι διαδήλωσαν στην Πλατεία Συντάγματος, αρνούμενοι να υποβάλουν αίτηση για άσυλο στην Ελλάδα, καθώς η στήριξη θα ήταν ελάχιστη και δεν υπήρχαν θέσεις εργασίας. Αυτή η διαμαρτυρία ανέδειξε ένα αργότερα μαζικό φαινόμενο: οι άνθρωποι εισέρχονται στην Ελλάδα, αλλά μέσα σε λίγες ημέρες ή εβδομάδες (ανάλογα με τους πόρους και τα δίκτυά τους) προχωρούν μέσω της ΠΓΔΜ και της βαλκανικής οδού σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και κυρίως τη Γερμανία.

Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα σε κίνδυνο να μην προσελκύσει επαρκή αριθμό αιτούντων άσυλο, έτσι ώστε να ενεργοποιηθούν οι ποσοτώσεις για την μετεγκατάσταση. Μπορεί αυτό να μην είναι σαφές στο λόγο των ΜΜΕ, αλλά οι ποσοτώσεις για μετεγκατάσταση αφορούν τους αιτούντες άσυλο, και όχι απλώς τους ανθρώπους που εισέρχονται στην ΕΕ από την Ελλάδα και προχωρούν στη συνέχεια.

Η αντιμετώπιση της δυσπιστίας των αιτούντων άσυλο είναι υψίστης σημασίας. Αυτήν τη στιγμή Σύριοι ή Αφγανοί που φθάνουν στα ελληνικά νησιά και ακόμη περαιτέρω στην Αθήνα δεν ενημερώνονται για την πιθανότητα μετεγκατάστασης, εφόσον υποβάλουν αίτηση για άσυλο στην Ελλάδα. Και ακόμα και όταν ενημερώνονται φοβούνται ότι η μετεγκατάσταση μπορεί τελικά να μην πραγματοποιηθεί. Ένα επιπλέον αρνητικό σημείο είναι ότι ακόμα κι αν επιλεγούν για μετεγκατάσταση δεν μπορούν να επιλέξουν τη χώρα προορισμού. Αν και σίγουρα το σύστημα μετεγκατάστασης έχει τα αδύνατα σημεία του, είναι απαραίτητο να γίνεται πλήρης και εμπειριστατωμένη ενημέρωση μέσω των ΜΚΟ και των εθελοντών σε μια γλώσσα που θα καταλαβαίνουν οι αιτούντες άσυλο. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω έντυπου υλικού και μέσω προφορικών παρεμβάσεων στα μεγάλα κέντρα υποδοχής στα νησιά και στην Αθήνα.

- Προετοιμασία της Υποδοχής και την Ένταξη των Προσφύγων

Η Ελλάδα πρέπει να εκπονήσει ένα σχέδιο κατανομής των αιτούντων άσυλο σε Δήμους σε όλη τη χώρα. Θα πρέπει να ανακοινωθεί μια πρόσκληση για τους δήμους να φιλοξενήσουν εθελοντικά 5-30 οικογένειες ο καθένας (ανάλογα με το μέγεθος του κάθε δήμου – με έναν

πρόχειρο υπολογισμό σε 325 δήμους κατανέμονται κατά μέσο όρο 20 οικογένειες, με μια μέση οικογένεια 6 ατόμων = συνολικά 39.000 άτομα).

Πρόκειται για ένα σχέδιο διαχειρίσιμο σε τοπικό, καθημερινό, διαπροσωπικό επίπεδο, ιδίως σε μικρές πόλεις και χωριά. Δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι τα παιδιά θα είναι πιο εύκολο να ενσωματωθούν σε μικρά σχολεία και γειτονιές και οι ενήλικες θα μπορούν να βρουν θέσεις εργασίας στις τοπικές οικονομίες. Οι συγκεκριμένες θέσεις εργασίας ίσως θα είναι χαμηλά στην ιεραρχία αρχικά, αλλά εξακολουθεί κάτι τέτοιο να είναι καλύτερο από το να μένουν άνεργοι ή να διακινδυνεύουν τη ζωή τους μέσω της διέλευσης των Βαλκανίων.

Η ιστορία του Julien, του νεαρού πρόσφυγα από το Κογκό που έζησε στην Κόνιτσα και πέρασε με Πανελλήνιες εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο τον Ιούνιο του 2015, μπορεί να χρησιμεύσει ως ένα καλό παράδειγμα για το πώς τέτοιες τοπικές διαδικασίες μπορούν να είναι επιτυχείς. Εξάλλου ένα παρόμοιο σχέδιο έχει εφαρμοσθεί στην Φινλανδία με πρωτοβουλία του Ερυθρού Σταυρού, μετά από συμφωνία με την κυβέρνηση και σε συνεργασία με τον τοπικό ΔΟΜ, άλλες ΜΚΟ και τις τοπικές αρχές για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των προσφύγων εκεί.

Ένα συνεταιρικό μοντέλο ενσωμάτωσης μπορεί να συσταθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων, το Υπουργείο Εργασίας και το Υπουργείο Παιδείας με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών της κοινωνίας των πολιτών, σε πολλούς Δήμους. Ένα τέτοιο σχέδιο θα κινητοποιήσει και ενώσει την τοπική αυτοδιοίκηση, τις τοπικές ΜΚΟ, τις ομάδες πολιτών σε κάθε μικρή πόλη για να προετοιμαστούν για τη φιλοξενία των προσφύγων ως προς: την εύρεση στέγης (σε πολλές περιπτώσεις τα διαμερίσματα είναι κλειστά αν δεν ενοικιάζονται - θα μπορούσαν να υπάρξουν περιπτώσεις όπου οι πολίτες να θέσουν τα διαμερίσματα τους στη διάθεση του δήμου για μια περίοδο 5 ετών με αντάλλαγμα ένα συμβολικό ποσό για την εκμίσθωση), την οργάνωση κάποιων μαθημάτων εκπαίδευσης από τους εθελοντές - για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από ενήλικες, την επανακατάρτιση για συγκεκριμένα επαγγέλματα (για άνδρες και γυναίκες ξεχωριστά). Τα μαθήματα αυτά μπορούν να βασιστούν στις υφιστάμενες πρακτικές μαθημάτων για ανέργους ή άλλες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Δεν υπάρχει καμία ανάγκη να εφεύρουμε εκ νέου νέα μαθήματα.

Επίσης, μπορούν να πραγματοποιούνται εκδόσεις αδειών εργασίας, παράλληλα με την έκδοση προσφυγικής ταυτότητας ή διεθνούς προστασίας, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να εργαστούν νόμιμα. Είναι πιθανό αυτές οι ροές των προσφύγων να έχουν θετικό αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία ιδιαίτερα αν κινητοποιήσουμε το ανθρώπινο, οικονομικό και κοινωνικό κεφάλαιο των ανθρώπων αυτών. Ας μην ξεχνάμε ότι οι πρόσφυγες που έρχονται στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι συχνά οι πιο επινοητικοί και σίγουρα πολύ αποφασισμένοι. Είναι σημαντικό να τους παραχθούν τα νομικά μέσα για να φτιάξουν τη ζωή τους στην Ελλάδα και για να αποφύγουμε την ενίσχυση της δράσης των εγκληματικών δικτύων ή της εκμετάλλευσής τους στην αγορά εργασίας (καθώς και του παράνομου ανταγωνισμού με το τοπικό εργατικό δυναμικό).

Ένα άλλο σημαντικό μέτρο που μπορεί να ληφθεί είναι η ανάθεση ενός μέντορα για κάθε οικογένεια- π.χ. μια ντόπια γυναίκα / ένας ντόπιος άνδρας που γίνεται το πρόσωπο αναφοράς για τον αρχηγό της προσφυγικής οικογένειας, ένα ντόπιο παιδί που γίνεται ο φύλακας άγγελός του νέου μαθητή στο σχολείο, ένας ντόπιος δάσκαλος ή έναν κοινωνικός λειτουργός που βοηθά την οικογένεια συνολικά.

Οι μεγάλες ΜΚΟ όπως το Solidarity Now θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν ένα ποσό για τα μικροέξοδα αυτών των οικογενειών κατά το πρώτο έτος της παραμονής τους στην Ελλάδα, με σκοπό την κάλυψη των άμεσων καθημερινών τους αναγκών. Τα κοινωνικά παντοπωλεία θα μπορούσαν επίσης να καλύψουν την παροχή τροφίμων κ.λπ. Αυτές οι πρακτικές πρέπει να συμπεριληφθούν στις μεγαλύτερες πρωτοβουλίες αλληλεγγύης που λαμβάνουν χώρα σήμερα στην Ελλάδα για την παροχή βοήθειας στους ντόπιους φτωχούς πληθυσμούς, είτε αυτοί είναι πολίτες ή αλλοδαποί.

- Διαχείριση συνόρων και καταπολέμηση των δικτύων διακίνησης

Μια μεγαλύτερη πρόκληση για την Ελλάδα είναι ίσως η διαχείριση των συνόρων της, δεδομένου του ευαίσθητου χαρακτήρα της γεωπολιτικής μας γειτνίασης. Είναι πιθανό ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να ικανοποιήσει την Τουρκία προτείνοντας κοινές ελληνοτουρκικές περιπολίες των θαλασσιών συνόρων, σε μια προσπάθεια να εξαγοράσει τη συνεργασία της Τουρκίας για τη συνολική διαχείριση της κρίσης και ιδιαίτερα για την αποτελεσματική εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής που έχει συνάψει με την ΕΕ.

Η Ελλάδα πρέπει να δώσει έμφαση, σε αντίθεση, στην συλλογή πληροφοριών και τη συνεργασία για την καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών, όχι μόνο με την Τουρκία αλλά και με την ΠΓΔΜ και την Αλβανία. Αυτός είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την πρόληψη των θανάτων στη θάλασσα, ο οποίος δε θα εγείρει κανένα νομικό ζήτημα σχετικά με την ικανότητα διαχείρισης των συνόρων της Ελλάδας. Το θέμα είναι ευαίσθητο, καθώς η Ελλάδα αντιμετωπίζει δυσκολίες στις σχέσεις με τις τρεις χώρες.

Παρά τις φιλικές σχέσεις σε πολιτικό επίπεδο, υπάρχουν τεταμένες σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και δεδομένης της οικονομικής ύφεσης που μαστίζει την Αλβανία επίσης, η Ελλάδα και η ελληνική μειονότητα στην Αλβανία εμφανίζονται ως ένας βολικός αποδιοπομπαίος τράγος για να αποσπαστεί η προσοχή από τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας.

Όσον αφορά τις σχέσεις Ελλάδας-Σκοπίων, το ζήτημα της ονομασίας της ΠΓΔΜ παραμένει άλυτο, κάνοντας τη σχέση μεταξύ των δύο χωρών ιδιαίτερη δύσκολη.

Έτσι, είναι πιθανό να υπάρχει ανάγκη για δηλώσεις συνεργασίας σε υψηλό επίπεδο που θα ακολουθηθούν από διπλωματική υποστήριξη και, κατόπιν, επιχειρησιακή υποστήριξη. Πρέπει να πεισθεί φυσικά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι αυτός είναι ένας πιο αποτελεσματικός και ενδεδειγμένος τρόπος για να δράσει. Και να υποστηρίξει την Ελλάδα σε αυτή την προσπάθεια.

Όσον αφορά τη διαχείριση των συνόρων, η Ελλάδα θα πρέπει να προωθήσει τη συνεργασία με την Frontex, αντί για τις κοινές περιπολίες με την Τουρκία εξηγώντας σε πολιτικό επίπεδο ότι τα σύνορα της ΕΕ φρουρούνται καλύτερα από τις ενωμένες δυνάμεις της Frontex, και όχι από μια χώρα που δεν είναι καν κράτος μέλος της ΕΕ. Η υπενθύμιση της ύπαρξης μιας συνολικής διαδικασίας ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ, είναι επίσης μια καλή στρατηγική.

Στην πραγματικότητα η Ελλάδα θα πρέπει να προτείνει σύμφωνα με το αναθεωρημένο Κοινό Σχέδιο Δράσης της ΕΕ με την Τουρκία, ότι η Frontex θα πρέπει να κινητοποιηθεί για να βελτιώσει την ικανότητα της Τουρκίας να διαχειρίζεται τα σύνορά της και να αποτρέψει τις αναχωρήσεις. Η περίπτωση της Ισπανίας και του Μαρόκου κατά την τελευταία δεκαετία θα μπορούσε να χρησιμεύσει εδώ ως ένα χρήσιμο παράδειγμα: Η ΕΕ συνέδραμε το Μαρόκο και βελτίωσε την τεχνική του δυνατότητα να περιπολεί αποτελεσματικά τα

σύνορα του μέσα από τις δράσεις της Frontex. Το ίδιο πρέπει να συμβεί με την Τουρκία. Θα πρέπει να καταστεί σαφές εδώ ότι η Τουρκία, όσο κρίσιμος και αν είναι ο ρόλος της στην περιοχή, εξακολουθεί να είναι μια χώρα εκτός της ΕΕ.

Σε συμφωνία με τη βελτίωση της διαχείρισης των ελληνοτουρκικών θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων υπάρχει ανάγκη για τη δημιουργία hotspots επί του τουρκικού εδάφους, με την αποστολή αξιωματούχων της Frontex και της EASO εκεί. Αυτό θα βελτιώσει την ασφαλή διέλευση των αιτούντων άσυλο και θα μειώσει βάρος για τις Βαλκανικές χώρες και το κέρδος των δικτύων διακίνησης ανθρώπων.

- Να επηρεάσει την κοινή γνώμη σε όλη την Ευρώπη

Υπάρχει ανάγκη για μια εκστρατεία στα μέσα ενημέρωσης τόσο μέσω των συμβατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης (εφημερίδες, τηλεοπτικά κανάλια), αλλά και των social media (facebook κλπ) που θα παρουσιάζει το επίπεδο της αλληλεγγύης και την κινητοποίηση του εθελοντισμού στην Ελλάδα. Αυτό είναι σημαντικό για να αλλάξει η εικόνα μεταξύ της Ευρωπαϊκής κοινής γνώμης όσον αφορά τους Έλληνες πολίτες που, δυστυχώς, γενικά απεικονίζονται ή προβάλλονται στερεοτυπικά ως τεμπέληδες που συνταξιοδοτούνται στα 45 τους και αποφεύγουν να καταβάλουν φόρους.

Εδώ η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών και των μεγάλων διεθνών ΜΚΟ, όπως το SolidarityNow με την υποστήριξη του OSF αλλά και οργανώσεων όπως το International Rescue Committee, η Διεθνής Αμνηστία και ούτω καθεξής, είναι ζωτικής σημασίας και πολύ χρήσιμη.

Συμπερασματικά, η Ελλάδα μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορους μηχανισμούς αντιμετώπισης του φαινομένου της προσφυγικής ροής ωστόσο αυτό πρέπει να γίνει σε συντονισμό με τις γειτονικές χώρες και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ενεργοποιώντας τις διαδικασίες για την άμεση αξιοποίηση των υφιστάμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων αλληλεγγύης και κοινοτικών κονδυλίων και επισπεύδοντας την απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων από τα προγράμματα αποκατάστασης και υποστήριξης της νησιωτικής οικονομίας, με στόχο την ανακούφιση των κοινωνιών των νησιών του Αιγαίου, η Ελλάδα θα πετύχει πολλά.

7.1.2. Διεκδίκηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από πλευράς Ελλάδας

Το Υπουργείο Οικονομίας ανέλαβε την διαχείριση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων για το προσφυγικό (Ταμεία AMIF και ISF) τον Απρίλιο του 2016. Ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός τους βρισκόταν στα 454 εκ. ευρώ για την περίοδο μέχρι το 2020. Σε διαπραγμάτευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ύστερα από δύο διαδοχικές τροποποιήσεις των προγραμμάτων αυξήθηκε το ποσό αυτό στα 540 εκ. ευρώ. Δεν χάθηκαν πόροι δηλαδή, αλλά επιτεύχθηκε σημαντική αύξηση των κονδυλίων που αναλογούν στη χώρα μας.

Μετά από τις συστηματικές προσπάθειες του Υπουργείου για τη θέσπιση και λειτουργία όλων των αναγκαίων διαδικασιών διαχείρισης και ελέγχου, η απορρόφηση των πόρων αυτών από την Ελλάδα προσέγγισε το 2016 το 30% (147 εκ. ευρώ). Πρόκειται για ποσοστό – ρεκόρ σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς ο ευρωπαϊκός μέσος όρος των άλλων Κρατών – Μελών βρίσκεται στο 10%.

Από τα συνολικά 147 εκ. ευρώ που η Ελλάδα έχει πιστοποιήσει στις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Επιτροπή έχει πληρώσει στη χώρα περίπου 97 εκ. ευρώ. Τα υπόλοιπα 50 εκ. € έχουν προς το παρόν καλυφθεί από εθνικούς πόρους (Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Τον επόμενο χρόνο πραγματοποιήθηκε η αποπληρωμή των ποσών αυτών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι επιπλέον πόροι ύψους 562 εκ. ευρώ, που είναι διαθέσιμοι για το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα (εκτός δηλαδή των ανωτέρω 540 εκ. €) δίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή απευθείας σε ΜΚΟ ή άλλους Διεθνείς Οργανισμούς και δεν ανήκουν στη δικαιοδοσία της ελληνικής κυβέρνησης.

Σε ό,τι αφορά στα Κ.Υ.Τ. (hotspots), το Υπουργείο Οικονομίας έχει εκδώσει προσκλήσεις προς το ΥΠΕΘΑ, ως μοναδικό φορέα που διαθέτει την αναγκαία επιχειρησιακή και διαχειριστική επάρκεια, για την παροχή υπηρεσιών και υποδομών στα ΚΥΤ ύψους 83 εκ. Η υλοποίηση των έργων που χρηματοδοτούνται μέσω των παραπάνω προσκλήσεων έχει ξεκινήσει ήδη από το 2016 και συνεχίζεται έως και σήμερα,

Πέρα από τις ανάγκες των φιλοξενουμένων προσφύγων και μεταναστών στα hotspots, το Υπουργείο Οικονομίας χρηματοδοτεί επιπλέον και τις υποδομές στους Δήμους που τους υποδέχονται. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα έργα διασύνδεσης του Θεραπευτηρίου Λέρου με τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού του νησιού, η διασύνδεση του hotspot της Κω με τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού του νησιού, η αντικατάσταση της διασύνδεσης της Μόριας με τις εγκαταστάσεις του βιολογικού καθαρισμού. Επίσης, χρηματοδοτούνται τα δημοτικά τέλη που προκύπτουν από τους λογαριασμούς κοινής ωφέλειας και υπηρεσιών καθαριότητας.

Επιπλέον, το Υπουργείο Οικονομίας έχει σχεδιάσει και υλοποιεί ένα πλήθος από αντισταθμιστικά μέτρα για τη στήριξη των νησιών που υποδέχονται προσφυγικές ροές, αλλά και για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η νησιωτικότητα. Δημιουργήσαμε, αξιοποιώντας αμιγώς εθνικούς πόρους ύψους 50 εκ. ευρώ, τα Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα Βορείου και Νοτίου Αιγαίου τα οποία θα στηρίξουν τις τοπικές οικονομίες και θα χρηματοδοτήσουν σημαντικά έργα υποδομών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών. Τα προγράμματα αυτά έχουν ήδη ξεκινήσει να υλοποιούνται και οι υπηρεσίες του Υπουργείου μας βρίσκονται στη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων που έστειλαν οι τοπικοί φορείς.

Πέραν αυτών, στηρίζονται τα νησιά με πρόσθετους πόρους από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, τους οποίους αυξήσαμε για τρίτη συνεχόμενη χρονιά. Για το 2017 η χρηματοδότηση από το εθνικό ΠΔΕ, μετά από διαδοχικές αυξήσεις τα τελευταία 3 χρόνια, έφτασε στο ποσό των 13,2 εκ. ευρώ για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και των 20 εκ. ευρώ για το Νότιο Αιγαίο, από 2,94 εκ. € και 7 εκ. €, αντιστοίχως, το 2014. Ποσά που αναμένεται να αυξηθούν ακόμα περισσότερο στα επόμενα χρόνια. Από τα κονδύλια αυτά υλοποιούνται κρίσιμες υποδομές για τις τοπικές κοινωνίες, όπως το λιμάνι Σίγρι της Λέσβου.

Τέλος, το Υπουργείο Οικονομίας κινήθηκε άμεσα για την αντιμετώπιση των αναγκών και την αποκατάσταση των ζημιών που προκάλεσαν οι πρόσφατοι σεισμοί στη Λέσβο και την Κω. Διατέθηκε έκτακτη ενίσχυση 43 εκ. ευρώ από εθνικούς πόρους στο νησί της Λέσβου προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επείγουσες ανάγκες στέγασης και 8,4 εκ. ευρώ για τις εργασίες αποκατάστασης των ζημιών στον λιμένα της Κω. Πραγματοποιήθηκε επίσης,

σύμφωνα με τους προβλεπόμενους κανονισμούς και χρονοδιαγράμματα, στην υποβολή προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλληλεγγύης αιτημάτων χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση των καταστροφών αυτών.

Πρόσθετα κεφάλαια 37,5 εκατ. ευρώ χορηγήθηκαν στην Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) για τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής των μεταναστών. Οι ελληνικές αρχές έχουν λάβει 31,1 εκατ. ευρώ προκειμένου να στηριχθούν οι προσωρινές υπηρεσίες που προσφέρονται στους μετανάστες, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η διερμηνεία και η σίτιση, και η βελτίωση της υποδομής του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης στο Φυλάκιο του Έβρου, στη Βόρεια Ελλάδα.

Η επιπλέον χρηματοδότηση, σύμφωνα με την Κομισιόν, θα συμβάλλει επίσης στη δημιουργία πρόσθετων θέσεων διαμονής σε υφιστάμενες και νέες εγκαταστάσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα στα επόμενα χρόνια.

Επιπλέον ποσό ύψους 6,4 εκατ. ευρώ χορηγήθηκε στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) για βελτίωση των συνθηκών υποδοχής και παροχή στήριξης όσον αφορά τη διαχείριση των εγκαταστάσεων σε επιλεγμένες τοποθεσίες στην ηπειρωτική χώρα.

Τα συγκεκριμένα κονδύλια έρχονται να προστεθούν στη χρηματοδοτική στήριξη ύψους 1,6 δισ. ευρώ που έχει χορηγήσει η Επιτροπή από το 2015 ώστε να αντιμετωπιστούν οι μεταναστευτικές προκλήσεις στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA), η Ελλάδα έχει λάβει 456,5 εκατ. ευρώ σε χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης, επιπλέον των 561 εκατ. ευρώ που έχουν ήδη χορηγηθεί, στο πλαίσιο των εν λόγω ταμείων, για το εθνικό πρόγραμμα της Ελλάδας της περιόδου 2014-2020.

7.2. Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης

7.2.1. Πρωτοβουλίες ΕΕ που αφορούν την Ελλάδα

Ανταποκρινόμενη στην προσφυγική κρίση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναλάβει αρκετές πρωτοβουλίες που αφορούν άμεσα ή περιλαμβάνουν την Ελλάδα.

Η «Επιχείρηση Σοφία» που αποφασίστηκε το Μάιο του 2015 με σκοπό να επιτεθεί στα δίκτυα των λαθρεμπόρων με στρατιωτικά μέσα στις χώρες της τελευταίας διέλευσης, ιδίως τη Λιβύη, έχει ουσιαστικά παραμείνει αδρανής για διάφορους λόγους, και κυρίως λόγω του ότι οι προβλεπόμενες ενέργειες θα πρέπει να λάβουν χώρα στο έδαφος τρίτης χώρας (Λιβύης), κατόπιν συμφωνίας με την προσωρινή κυβέρνηση της χώρας αυτής και θα πρέπει να εγκριθούν από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών το οποίο φαντάζει μάλλον απίθανο.

Το Μάιο του 2015 και ξανά τον Οκτώβριο του 2015 αποφασίστηκαν οι ποσοστώσεις για μετεγκατάσταση συνολικά 160000 αιτούντων άσυλο εκ των οποίων 50400 από την Ελλάδα.

Στις 15 Οκτωβρίου 2015 συντάχθηκε ένα κοινό σχέδιο δράσης ΕΕ-Τουρκίας με σκοπό τη βελτίωση της συνεργασίας με την Τουρκία ως προς τη διαχείριση των ροών των αιτούντων άσυλο που διέρχονται από τη χώρα αυτή προς την Ελλάδα. Το σχέδιο περιλαμβάνει την οικονομική στήριξη της Τουρκίας από την ΕΕ και τη συνεργασία της Τουρκίας για την καταπολέμηση των δικτύων διακίνησης που λειτουργούν στις ακτές της.

Ένα σχέδιο 17 σημείων εγκρίθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2015 κατά τη διάρκεια της σχετικής συνόδου κορυφής της ΕΕ, με σκοπό οι χώρες να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα τις ροές και να αποφευχθεί κάθε πιθανότητα ότι οι χώρες των Βαλκανίων καθώς και οι χώρες που βρίσκονται βορειότερα στην ΕΕ θα κλείσουν τα σύνορά τους, αφήνοντας δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες αποκλεισμένους στα διαφορετικά σημεία διέλευσης των συνόρων, χωρίς καταφύγιο για το χειμώνα.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην αύξηση των δυνατοτήτων για παροχή στέγης στους πρόσφυγες κατά μήκος της διαδρομής στα Βαλκάνια, ώστε να ελαφρυνθούν οι πιέσεις που

δέχονται οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες που αποτελούν τους τελικούς προορισμούς. Η Ελλάδα προσφέρθηκε να δημιουργήσει 30000 θέσεις υποδοχής μέχρι το τέλος του 2015 και επιπλέον 20000 θέσεις μέσω επιδοτήσεων ενοικίου και φιλοξενία οικογενειών με την υποστήριξη της Ύπατης Αρμοστείας.

«Ένα περαιτέρω σχέδιο δράσης θα κινητοποιήσει τη συνεργασία με τις αφρικανικές χώρες, με σκοπό να τιθασεύσει τις ροές» όπως προτάθηκε στη Σύνοδο Κορυφής της Βαλέτα στις 11-12 Νοέμβριου 2015.

Η πρόκληση που αντιμετώπισε η Ελλάδα του 2015-2016 ήταν να διαχειριστεί αποτελεσματικά τα μεγάλα προσφυγικά ρεύματα, ιδιαίτερα όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων που κατέφθαναν στη χώρα, εξασφαλίζοντας την κατάλληλη καταγραφή των αφίξεων και τελικά συμμετέχοντας στο πρόγραμμα μετεγκατάστασης, παρά τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας, παρέχοντας τις 50000 θέσεις υποδοχής αιτούντων άσυλο, όπως συμφωνήθηκε στην Συνάντηση Κορυφής της 25ης Οκτωβρίου 2015.

Παρά τον υψηλό αριθμό αφίξεων, οι αιτήσεις για άσυλο στην Ελλάδα παρέμειναν πολύ χαμηλές στο σύνολο τους. Η συντριπτική πλειοψηφία των Σύριων και Αφγανών ή Ιρακινών δεν επιθυμούσε να υποβάλλει αίτηση στην Ελλάδα καθώς τα μέτρα υποδοχής και υποστήριξης (στέγαση, σίτιση, εκμάθηση της γλώσσας και κυρίως η δυνατότητα εξεύρεσης εργασίας) είναι εξαιρετικά περιορισμένα έως ανύπαρκτα. Έτσι μετακινούνται άμεσα προς βορρά με την βοήθεια των διακινητών, «ψηφίζοντας με τα πόδια» τους όπως χαρακτηριστικά αναφερόταν, και αψηφώντας τον Κανονισμό Δουβλίνο III.

Ενώ η πρόκληση που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει η Ελλάδα είναι τεράστια, ακόμη και στη διαχείριση των ροών διέλευσης, ο υψηλότερος κίνδυνος που υπήρξε ήταν να αρχίσουν να κλείνουν τα σύνορά τους οι βόρειες χώρες αφήνοντας την Ελλάδα μόνη της να φιλοξενήσει έστω προσωρινά δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Ο κίνδυνος αυτός υπάρχει μέχρι και σήμερα,

Είναι λοιπόν προφανές ότι η χώρα πρέπει να αναπτύξει ένα συντονισμένο τρίπτυχο πολιτικών: να διασφαλίσει την λειτουργία των κέντρων καταγραφής hotspots, να αυξήσει

παράλληλα τις υποδομές υποδοχής και να αναπτύξει και υποδομές μακρόχρονης φιλοξενίας και ένταξης για κάποιους από τους πρόσφυγες.

Το σχέδιο των 17 σημείων που συμφωνήθηκε από τους ηγέτες της ΕΕ κατά τη σύνοδό τους της 25ης Οκτωβρίου και ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την ίδια ημέρα, ζητά από την Ελλάδα:

- Να αυξήσει τις δυνατότητες υποδοχής αιτούντων άσυλο για 30000 ανθρώπους
- Να συνεργαστεί με την Ύπατη Αρμοστεία για την παροχή επιδοτήσεων ενοικίου και προγραμμάτων φιλοξενίας σε οικογένειες για άλλες 20000 πρόσφυγες
- Να συνεργάζεται καλύτερα με την ΠΓΔΜ, την Αλβανία και την Τουρκία σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων και την καταπολέμηση των παράνομης δικτύων διακίνησης
- Να βελτιώσει τη διαδικασία καταγραφής στην Ελλάδα.

Αυτά τα σημεία τέθηκαν ως προαπαιτούμενα που συνδέθηκαν με τις ποσοτώσεις μετεγκατάστασης που ξεκίνησε τη λειτουργία της στην Ελλάδα (με τις πρώτες μεταβιβάσεις να πραγματοποιούνται στις αρχές Νοεμβρίου 2015).

Το συνολικό ζήτημα ήταν ιδιαίτερα ευαίσθητο καθώς στις δηλώσεις της 6ης Νοεμβρίου 2015, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jean-Claude Juncker επέκρινε την Ελλάδα για την άρνηση κοινών περιπολιών της ακτοφυλακής στο Αιγαίο.

Είναι ύψιστης πολιτικής και οικονομικής σημασίας για την Ελλάδα να μετατραπεί προσφυγική κρίση σε ευκαιρία. Η κατάσταση παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις, καθώς η εγκατάσταση των κέντρων hotspots για την καταγραφή των αφίξεων στο νησί της Λέσβου οδήγησε αρχικά σε καθυστέρηση επεξεργασίας των αιτημάτων και των αναχωρήσεων με αποτέλεσμα στα μέσα Οκτωβρίου 2015 να βρεθούν περισσότεροι από 16000 άνθρωποι αποκλεισμένοι στο νησί, λόγω της εκκίνησης της λειτουργίας του hotspot.

Οι προκλήσεις όσον αφορά την καταγραφή περιλαμβάνουν την έλλειψη συσκευών Eurodac για τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και την ανεπάρκεια του προσωπικού όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα. Προφανώς όσο περισσότεροι άνθρωποι μένουν καθηλωμένοι στο νησί, τόσο μεγαλύτερες είναι οι ανάγκες για την υποδοχή, στέγη, τροφή, ιατρική βοήθεια. Η επιδείνωση των καιρικών συνθηκών ώθησε τις ροές προς τα

Ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα, όπου μέρος του φράχτη που είχε κατασκευαστεί παλαιότερα έχει καταπέσει κατά τη διάρκεια των πλημμυρών του χειμώνα.

7.2.2. Κατανομή προσφύγων στις χώρες της ΕΕ

Από πλευράς ΕΕ το 2016 κατατέθηκε πρόταση από τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ για την κατανομή των προσφύγων στην Ευρώπη. Κάλεσε τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να φιλοξενήσουν 120000 πρόσφυγες που βρίσκονταν το 2016 στην Ουγγαρία (54000 άνθρωποι), την Ελλάδα (50400) και την Ιταλία (15600).

Η προτεινόμενη κατανομή των προσφύγων ανά χώρα φαίνεται στην παρακάτω λίστα:

- Αυστρία 3.640
- Βέλγιο 4.564
- Βουλγαρία 1.600
- Γαλλία 24.031
- Γερμανία 31.443
- Εσθονία 373
- Ισπανία 14.931
- Κροατία 1.064
- Κύπρος 274
- Λετονία 526
- Λιθουανία 780
- Λουξεμβούργο 440
- Μάλτα 133
- Ολλανδία 7.214
- Πολωνία 9.287
- Πορτογαλία 3.074
- Ρουμανία 4.646
- Σλοβακία 1.502

- Σλοβενία 631
- Σουηδία 4.469
- Τσεχία 2.978
- Φινλανδία 2.398

ΣΥΝΟΛΟ 120.000

Η Βρετανία, η Δανία και η Ιρλανδία έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών που σχετίζονται με τα θέματα αυτά και δεν περιλαμβάνονται στις χώρες όπου προτείνεται μετεγκατάσταση προσφύγων.

7.3. Αντιμετώπιση από τρίτους παράγοντες

7.3.1. Ανθρωπιστικές οργανώσεις

Εκτός από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, κινητοποιήθηκαν και διάφορες ανθρωπιστικές οργανώσεις που συνέβαλαν στην ανακούφιση των προσφύγων.

Μια από αυτές η οργάνωση PRAKSISη οποία είχε σημαντικές παρεμβάσεις στα σημεία εισόδου και εξόδου στην Ελλάδα. Η PRAKSIS βρέθηκε από την πρώτη στιγμή, σε 24ωρη βάση κοντά στους πρόσφυγες, παρέχοντας επισιτιστική βοήθεια και ιατρική φροντίδα στους μετακινούμενους πληθυσμούς. Με εθελοντές και στελέχη, βρέθηκε στην Ειδομένη, την Αθήνα και στα νησιά της Χίου, Σάμου, Λέσβου, Λέρου και Κω όπου ήδη ομάδες της PRAKSIS δραστηριοποιήθηκαν προκειμένου όχι μόνο να περιθάλπουν και να στεγάζουν προσωρινά αλλά και να προστατεύουν όλους αυτούς τους πληθυσμούς που βρέθηκαν σε κίνδυνο και για να υπάρχει μια μαρτυρία διασφάλισης των βασικών και απαραίτητων δικαιωμάτων των ανθρώπων αυτών.

Η ΜΚΟ PRAKSIS με την χρηματοδότηση και υποστήριξη της οργάνωσης INTERNATIONAL MEDICAL CORPS, από τον Οκτώβριο 2015, υλοποιεί το πρόγραμμα με διακριτικό τίτλο MEDICAL MOBILE UNITS (Ιατρός, Νοσηλεύτης, Κοινωνικός, Διαμεσολαβητής). Και οι δύο Ιατρικές Κινητές Μονάδες, δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής, σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση προσφυγικού πληθυσμού.

Η ΜΚΟ PRAKSIS, με τη χρηματοδότηση και σε στενή συνεργασία με την οργάνωση SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL, από τον Οκτώβριο 2015, βρίσκεται στην Λέσβο και αναπτύσσει δράσεις με σκοπό την υποστήριξη και προστασία ανηλίκων που εισέρχονται στο νησί μέσω των μεταναστευτικών και προσφυγικών ρευμάτων. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν:

-Δράση δημιουργικής απασχόλησης_ CFS (Child Friendly Spaces), στη Λέσβο και Χίο
-Transit Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων (δυναμικότητας 20 θέσεων το κάθε ένα) σε Λέσβο και Σάμο.

-Δράση δημιουργικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε ασυνόδευτους ανηλίκους που βρίσκονται σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας, στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Λέσβου.

Με τη χρηματοδότηση και σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία από τον Νοέμβριο 2015, λειτουργεί στο νησί της Κω Transit Κέντρο Φιλοξενίας για Ασυνόδευτους Ανηλίκους δυναμικότητας φιλοξενίας 32 θέσεων με την πρόβλεψη για φιλοξενία αγοριών και κοριτσιών. Η International Catholic Migration Commission υποστηρίζει το πρόγραμμα με τη χρηματοδότηση δύο επιπλέον στελεχών στη δομή φιλοξενίας.

Τα βίαια επεισόδια που σημειώθηκαν την 26η Απριλίου 2016 μεταξύ των ασυνόδευτων ανηλίκων που βρίσκονταν υπό διοικητική κράτηση στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης της Μόριας στη Λέσβο, ανέδειξαν τις σοβαρές επιπτώσεις που η, έστω και προστατευτική, κράτηση ανηλίκων επιφέρει τόσο για τη σωματική τους ακεραιότητα όσο και για τη ψυχική τους υγεία. Δεδομένου ότι οι Δομές Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων ανά την Ελλάδα λειτουργούν στο μέγιστο της χωρητικότητας τους και με πάνω από 900 ασυνόδευτα παιδιά που βρίσκονταν σε λίστα αναμονής για τοποθέτηση σε κατάλληλες Δομές στη χώρα μας, η PRAKSIS αναζήτησε εναλλακτικά μέτρα φιλοξενίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους που πλήγηκαν από τα επεισόδια στη Μόρια.

Η έκτακτη λύση η οποία τέθηκε άμεσα σε εφαρμογή με πρωτοβουλία της PRAKSIS, σε συνεργασία με τους Γιατρούς Χωρίς Σύννορα και τη Save the Children, υπό τη στήριξη του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Δ/σης Μεταναστευτικής Πολιτικής και της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, την συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), καθώς και την συμβολή του

εισαγγελέα ανηλίκων, είναι ο «Καταυλισμός Έκτακτης Μεταβατικής Φιλοξενίας και Φροντίδας Ασυνόδευτων Ανηλίκων» στο χωριό Μανταμάδο της Λέσβου. Στόχος της επείγουσας αυτής παρέμβασης είναι η μετακίνηση των ασυνόδευτων παιδιών από συνθήκες κράτησης και η προσωρινή (μεταβατική) στέγαση και φροντίδα τους σε χώρο ανοιχτής φιλοξενίας, κατάλληλο από άποψη ασφάλειας και ο οποίος να ανταποκρίνεται στην ιδιαίτερη ευαλωτότητά τους.

Ειδικότερα, από τις 6 Μαΐου 2016, οι τρεις Οργανώσεις έχουν μεταφέρει από τη Μόρια και φιλοξενούν, υπό την ευθύνη της PRAKSIS, στον Καταυλισμό 80 ασυνόδευτους ανήλικους, από 14 ως 17 ετών, οι οποίοι έφτασαν στη Λέσβο έπειτα από ένα επικίνδυνο ταξίδι από χώρες όπως το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Ιράν, το Μπαγκλαντές και τη Σομαλία, αναζητώντας ένα ασφαλές και καλύτερο μέλλον στην Ευρώπη. Οι εν λόγω ασυνόδευτοι ανήλικοι είναι εκείνοι που είχαν παραμείνει το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα υπό διοικητική κράτηση στο ΚΕΠΥ της Μόριας (30-40 ημέρες).

Τα παιδιά έχουν βρει στον Καταυλισμό ένα ασφαλές και προστατευμένο περιβάλλον, όπου συμβιώνουν αρμονικά υπό την εξειδικευμένη φροντίδα της PRAKSIS, των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και της Save the Children. Οι υπηρεσίες που παρέχονται, σε 24ωρη, καθημερινή βάση, περιλαμβάνουν την κάλυψη των βασικών τους αναγκών, ιατροφαρμακευτική φροντίδα, νομική, ψυχοκοινωνική και ψυχολογική στήριξη, δημιουργική απασχόληση και εκπαιδευτικές δραστηριότητες – σε εξατομικευμένο και ομαδικό επίπεδο.

Οι ανήλικοι προβλέπεται να φιλοξενηθούν στον Καταυλισμό για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μέχρι τη μετάβαση τους είτε σε ήδη υπάρχουσες ή/και νέες δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων μονιμότερου χαρακτήρα που δημιουργούνται ανά την Ελλάδα, όπου και θα δρομολογηθούν τα επόμενα τους βήματα π.χ. για οικογενειακή επανένωση, άσυλο και προστασία στην Ελλάδα, ή μετεγκατάσταση σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Επίσης, από τις 19 Αυγούστου 2015, η PRAKSIS στηρίζει εθελοντικά το νέο εγχείρημα της δημιουργίας ανοιχτού καταυλισμού υποδοχής προσφυγικών ροών στην περιοχή του Ελαιώνα. Με στόχο την υποστήριξη των παιδιών, η PRAKSIS βρίσκεται σε καθημερινή πενήθημερη βάση με εθελοντές για την δημιουργική απασχόληση των παιδιών που βρίσκονται στον χώρο.

Όσον αφορά τις παρεμβάσεις στη Βόρεια Ελλάδα, με διεπιστημονική ομάδα ,η οποία αποτελείται από ιατρούς ,νοσηλευτές, ψυχοκοινωνικό και βοηθητικό προσωπικό και με τη χρηματοδότηση και συνεργασία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) η PRAKSIS παρεμβαίνει σε χώρους φιλοξενίας και υψηλής συγκέντρωσης προσφυγικού πληθυσμού στην Β. Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα:

- Με ιατρικό και ψυχοκοινωνικό προσωπικό στα Διαβατά
- Με ψυχοκοινωνικό και βοηθητικό προσωπικό και διερμηνείς στη Ν. Καβάλα, Χέρσο, στο Λιμάνι της Θεσσαλονίκης και στην Αικατερίνη στα camp της Νηρέας και στο Κτήμα Ηρακλής

Επιπλέον προσωπικό της PRAKSIS συμμετέχει μέσω της Ύπατης Αρμοστείας στη διαδικασία του Pre-Registration που υλοποιεί η Υπηρεσία Ασύλου.

Με την χρηματοδότηση της οργάνωσης CARE από τον Ιούνιο 2016 ,υλοποιείται στο Κέντρο Ημερήσιας Υποδοχής Αστέγων Θεσσαλονίκης της PRAKSIS, πρόγραμμα διανομής super market voucher, σε ιδιαίτερα ευάλωτες περιπτώσεις που εξυπηρετούνται στο Κέντρο Αστέγων.

Με την χρηματοδότηση του LDS η Μ.Κ.Ο. PRAKSIS από τον Ιούνιο 2016 ξεκίνησε πρόγραμμα συνοδειών ασυνόδευτων ανηλίκων και ιδιαίτερα ευάλωτων περιπτώσεων προς προστατευμένους χώρους διαμονής. Προτεραιότητα δίνεται στη συνοδεία ασυνόδευτων ανηλίκων προκειμένου να διευκολυνθεί η μετακίνησή τους, σε σύντομο χρονικό διάστημα , προς κάποιο Κέντρο Φιλοξενίας.

Επίσης, έχουν ξεκινήσει από το 2016 και υλοποιούνται στεγαστικά προγράμματα για ευάλωτες ομάδες. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) από 17/11/2015. Στόχος του προγράμματος η παροχή υπηρεσιών στέγασης, συνοδείας, και ψυχοκοινωνικής στήριξης σε ανθρώπους που έχουν ενταχθεί στη διαδικασία του Relocation καθώς επίσης και σε ιδιαίτερα ευπαθείς αιτούντες άσυλο. Η φιλοξενία των ωφελούμενων γίνεται είτε σε ξενοδοχεία (σε Λέσβο, Χίο, Σάμο, Λέρο, Ρόδο, Θεσσαλονίκη, Αθήνα) , είτε μέσω διαμονής σε διαμερίσματα ημιαυτόνομης διαβίωσης που έχουν ενοικιαστεί από την PRAKSIS σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, για τον σκοπό αυτό.

Το πρόγραμμα της PRAKSIS Emergency Temporary Accommodation in Lesvos & Athens χρηματοδοτείται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και παρέχει ημιαυτόνομη και προσωρινή στέγαση, σε επτά (7) διαμερίσματα: δύο (2) στην Αθήνα, τέσσερα (4) στη Σάμο και ένα (1) στη Μυτιλήνη. Τα διαμερίσματα έχουν δυναμικότητα φιλοξενίας συνολικά για τριάντα δύο (32) άτομα. Προτεραιότητα στο πρόγραμμα δίνεται στις πιο ευάλωτες περιπτώσεις, όπως επιζήσαντες ναυαγίων, μονογονεϊκές ή πολυμελείς οικογένειες, εγκυμονούσες, οικογένειες με βρέφη, θύματα βασανιστηρίων, θύματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking), θύματα κακοποίησης και άτομα με χρόνια προβλήματα υγείας.

7.3.2. Αντιμετώπιση από ΜΚΟ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η βοήθεια που προσέφεραν και προσφέρουν οι ΜΚΟ σαφώς και είναι σημαντική όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα με το χαρακτηριστικό παράδειγμα της PRAKSIS. Ωστόσο, πρέπει να αναφερθούν τα σημαντικά ζητήματα που τέθηκαν ως προς την καθοδήγηση από την ΕΕ.

Η συζήτηση για τον ρόλο των ΜΚΟ και τη μη ποινικοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας, άρχισε μετά τις πρώτες αφίξεις μεταναστών και προσφύγων. Τέθηκε το ερώτημα: Φύλακας-άγγελος των μεταναστών ή συνεργάτης των διακινητών οι ΜΚΟ;

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με ψήφισμά του, ζήτησε να μην τιμωρείται η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους μετανάστες μετά τα φαινόμενα χαρακτηρισμών των ανθρωπιστικών οργανώσεων ως «συνεργάτες των διακινητών», γιατί περισύλλεξαν όσους κινδυνεύαν να πνιγούν και τους μετέφεραν στην Ιταλία. Αλλά και στην Ελλάδα, όπως και στη Μάλτα, υπήρξαν περιστατικά με συνεργάτες ΜΚΟ που βρέθηκαν στο εδώλιο του κατηγορουμένου όταν βοήθησαν πρόσφυγες και μετανάστες.

Οι οργανώσεις αυτές επωμίζονται σημαντικό ρόλο στο προσφυγικό, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να συνεργάζονται με το κράτος και την ΕΕ. Το 2016 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα, με το οποίο ζητεί από τα κράτη-μέλη να μην τιμωρείται η ανθρωπιστική βοήθεια ως «υποβοήθηση παράνομης εισόδου» ή συναφή αδικήματα. Το ψήφισμα δεν είναι δεσμευτικό, αλλά παρακινεί τα κράτη-μέλη να δώσουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές

για το τί επιτρέπεται και τι όχι. Αλλά «αυτό προϋποθέτει ότι το κράτος εξ' αρχής θα κάνει έναν κατάλογο συνεργαζόμενων ΜΚΟ, θα υπάρχει απόλυτος έλεγχος, θα προσκαλεί τις ΜΚΟ να προσφέρουν συγκεκριμένες συνεργασίες και μόνο αυτές και δεν επιτρέπει σε καμία άλλη ΜΚΟ να παρεμβαίνει στον χώρο. Αν υπάρχει ΜΚΟ, η οποία παραβαίνει τον νόμο, το κράτος οφείλει να της απαγγείλει κατηγορίες». Οπότε, είναι σημαντικό οι ΜΚΟ να μην δρουν αυτόνομα και ανεξέλεγκτα αλλά μετά από συνεννόηση και συνεργασία με το εκάστοτε κράτος και την ΕΕ.

7.4. Τι πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με την Τουρκία

7.4.1. Παρούσα αντιμετώπιση εκ μέρους της Τουρκίας

Σύμφωνα με τη μη κυβερνητική οργάνωση Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Watch - HRW) οι αρχές στην Τουρκία έχουν σχεδόν σταματήσει να καταγράφουν νέους αιτούντες άσυλο που έρχονται από τη γειτονική της Συρία. «Οι τουρκικές αρχές της Κωνσταντινούπολης και εννέα επαρχιών στα σύνορα με τη Συρία ή εκεί κοντά έχουν σταματήσει να καταγράφουν τους Σύριους αιτούντες άσυλο πλην σπανίων περιπτώσεων», ανέφερε σε ανακοίνωσή του το Παρατηρητήριο. «Η αναστολή αυτή οδηγεί σε παράνομες απελάσεις, αναγκαστικές επιστροφές (επαναπροωθήσεις) στη Συρία και στην άρνηση του δικαιώματος στην υγεία και την εκπαίδευση», προσθέτει η ΜΚΟ.

Η Τουρκία φιλοξενεί σχεδόν 3,6 εκατομμύρια Σύριους πρόσφυγες που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους λόγω της σύγκρουσης που μαίνεται εκεί από το 2011. Όμως «η γενναιοδωρία αυτή δεν απαλλάσσει την Τουρκία, ούτε τους διεθνείς εταίρους της, από την υποχρέωση να βοηθούν τους νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο», εκτίμησε το Παρατηρητήριο, που βασίζεται σε συνεντεύξεις με Σύριους και οργανώσεις που εργάζονται επί του πεδίου.

Οι τουρκικές αρχές που ρωτήθηκαν στα μέσα Ιουνίου από το Παρατηρητήριο, αρνήθηκαν ότι ανεστάλη η καταγραφή των Σύριων, πρόσθεσε η ΜΚΟ. «Δεχόμαστε και εξακολουθούμε να δεχόμαστε τους Σύριους», δήλωσε στο Γαλλικό Πρακτορείο Τούρκος αξιωματούχος ο οποίος ζήτησε να μην κατονομαστεί και πρόσθεσε πως οι Σύριοι που βρίσκονται στην Τουρκία «έχουν πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες τις οποίες έχουν

ανάγκη». «Δεν απελαύνουμε ποτέ στη Συρία», πρόσθεσε. Ωστόσο, «ορισμένοι Σύριοι αποφασίζουν να επιστρέψουν σε περιοχές που έχει ελευθερώσει η Τουρκία» κατά τις δύο στρατιωτικές της επιχειρήσεις στη βόρεια Συρία.

«Τη στιγμή που υποστηρίζει την Τουρκία προκειμένου να αποτρέψει τους αιτούντες άσυλο να έρθουν στην Ευρώπη, η ΕΕ αποστρέφει το βλέμμα από τα πρόσφατα μέτρα της χώρας αυτής που αποσκοπούν να μπλοκάρουν και να αποθαρρύνουν τους ανθρώπους που φεύγουν από τη Συρία», δήλωσε ο Τζέρι Σίμπσον, αναπληρωτής διευθυντής του προγράμματος Δικαιώματα των Προσφύγων στο Παρατηρητήριο, σύμφωνα με την ανακοίνωση.

«Όμως το να αναγκάζουν τους Σύριους που καταφέρνουν να περάσουν την τουρκική μεθόριο να ζουν σε μια κατάσταση νομικής αοριστίας μπορεί να τους ωθήσει να περάσουν παράνομα για να αναχωρήσουν προς την ΕΕ», πρόσθεσε ο Σίμπσον.

Οι Βρυξέλλες και η Άγκυρα συνήψαν το 2016 μια μεταναστευτική συμφωνία που προβλέπει κυρίως τη συστηματική επαναπροώθηση στην Τουρκία όλων των μεταναστών που επιδιώκουν να φθάσουν στην Ευρώπη μέσω της Ελλάδας με αντάλλαγμα την οικονομική βοήθεια προς την Άγκυρα. Η συμφωνία αυτή οδήγησε στη δραστική μείωση των αφίξεων μεταναστών στην Ευρώπη.

7.4.2. Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας

Τον Οκτώβριο του 2015, η Ε.Ε. και η Τουρκία συμφώνησαν σε ένα Κοινό Σχέδιο Δράσης για να αποτρέψουν την παράτυπη μετανάστευση από την Τουρκία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, η Τουρκία συμφώνησε να εντείνει τις προσπάθειές της για περιορισμό της μετακίνησης ανθρώπων από την επικράτειά της προς την Ευρώπη και να προχωρήσει στην επανεισδοχή από την Ε.Ε. όλων των παράτυπων μεταναστών/-ριών που είχαν ταξιδέψει από την Τουρκία προς την Ένωση και οι οποίοι/-ες κρίθηκαν από τα μέλη της Ε.Ε. ότι δεν είχαν ανάγκη διεθνούς προστασίας. Στους μήνες που ακολούθησαν το Κοινό Σχέδιο Δράσης, δεν πραγματοποιήθηκε η επιδιωκόμενη μείωση στις παράτυπες αφίξεις στην Ευρώπη, και η Ε.Ε. και η Τουρκία ανακοίνωσαν μια δεύτερη, εκτεταμένη συμφωνία – τη συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας, επισήμως δήλωση – στις 18 Μαρτίου 2016. Υπό

τους όρους αυτής της συμφωνίας, κάποιες κατηγορίες ανθρώπων που περνούν παράτυπα από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά μετά τις 20 Μαρτίου 2016, θα επιστρέφονται στην Τουρκία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο πλουσιότερος πολιτικός συνασπισμός στον κόσμο, έχει επιδιώξει δραστικά να αποτρέψει την πρόσβαση στο έδαφός της σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Με τις αποκαλούμενες πολιτικές της «Ευρώπης-Φρούριο», η Ε.Ε. έχει υψώσει φράχτες στα χερσαία σύνορα και έχει αναπτύξει ολοένα και μεγαλύτερους αριθμούς συνοριοφυλάκων για να κρατήσει τους ανθρώπους μακριά. Το 2015, όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. μαζί επανεγκατέστησαν μόνο 8.155 πρόσφυγες από όλον τον κόσμο.

Ως ανταλλάγματα, η Ε.Ε. υποσχέθηκε: την επανεγκατάσταση ενός Σύριου πρόσφυγα από την Τουρκία προς την Ε.Ε. για κάθε Σύριο πρόσφυγα που επιστρέφεται από την Ελλάδα προς την Τουρκία, μέχρι ενός ορίου 72000 ανθρώπων· την παροχή έως 6 δισεκατομμυρίων ευρώ (περίπου 6,7 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ) για την ονομαζόμενη «Διευκόλυνση για τους Πρόσφυγες στην Τουρκία»· την απελευθέρωση του καθεστώτος ταξιδιωτικών θεωρήσεων (visa) για τους Τούρκους πολίτες από τον Ιούνιο του 2016· και την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία για την ένταξή της στην Ε.Ε., οι οποίες είχαν παγώσει.

Βάσει της συμφωνίας οι τρεις κατηγορίες προσφύγων που επιστρέφουν στην Τουρκία, είναι:

1. Άνθρωποι που δεν υποβάλλουν αίτηση για άσυλο στην Ελλάδα,
2. Άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται από τις ελληνικές αρχές και κρίνονται αβάσιμες· και
3. Άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου κρίνονται από τις ελληνικές αρχές ως απαράδεκτες.

Μερικά στοιχεία της συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας δεν είναι νέα. Υπό τις προϋπάρχουσες συμφωνίες επανεισδοχής με την Τουρκία, η Ελλάδα όφειλε να επιστρέφει ανθρώπους που δεν υπέβαλαν αίτηση για άσυλο ή ανθρώπους των οποίων οι αιτήσεις ασύλου κρίνονταν αβάσιμες. Η τρίτη κατηγορία όσων επιστρέφονται βάσει της συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας – εκείνοι των οποίων οι αιτήσεις κρίνονται ως «απαράδεκτες» – είναι καινούρια.

Μετά και από τις αλλαγές στην ελληνική νομοθεσία ασύλου, η εν λόγω κατηγορία εξαρτάται από μια, κατά περίπτωση, εξέταση για το αν η Τουρκία συνιστά για τον αιτούντα άσυλο είτε μια «πρώτη χώρα ασύλου» (δηλαδή, το πρόσωπο έχει ήδη αναγνωριστεί ως πρόσφυγας στην Τουρκία ή αλλιώς απολαμβάνει επαρκή προστασία εκεί) είτε μια «ασφαλή τρίτη χώρα» (δηλαδή, η Τουρκία μπορεί να παράσχει προστασία στο άτομο που έχει επανεισαχθεί). Η βασική καινοτομία, και το όλο ζήτημα, αυτής της κατηγορίας όσων επιστρέφονται, είναι ότι η τελευταία έχει σχεδιαστεί για να περιλαμβάνει εκείνους (την πλειονότητα όσων φτάνουν στα ελληνικά νησιά) που έχουν, εκ πρώτης όψεως, μια ισχυρά θεμελιωμένη αξίωση για διεθνή προστασία.

Η συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας βασίζεται στην υπόθεση ότι η Τουρκία είναι μια ασφαλής χώρα όπου οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες μπορούν να επιστραφούν. Ένας προφανής λόγος για τον οποίο μια χώρα δεν μπορεί να θεωρηθεί «ασφαλής», είναι όταν παραβιάζει την αρχή της μη-επαναπροώθησης: η απαγόρευση μεταφοράς ατόμων σε χώρες όπου αντιμετωπίζουν κίνδυνο σοβαρών παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προηγούμενη έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας έχει ήδη καταδείξει ότι στα τέλη του 2015 και στις αρχές του 2016, αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στην Τουρκία επεστράφησαν σε Αφγανιστάν, Ιράκ και Συρία ακριβώς με αυτόν τον κίνδυνο.

Ωστόσο, η «ασφάλεια» μιας χώρας για τους σκοπούς της νόμιμης επιστροφής αιτούντων άσυλο και προσφύγων δεν κρίνεται μόνο υπό αυτούς τους όρους, αλλά επίσης από τη δυνατότητα όσων επιστρέφονται να λάβουν αποτελεσματική προστασία – δηλαδή την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων τους ως αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στη χώρα στην οποία πρόκειται να επιστραφούν. Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας «Μη Ασφαλές Καταφύγιο» τεκμηριώνει τις ανεπάρκειες του τουρκικού συστήματος ασύλου και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες στην Τουρκία, ανεπάρκειες και δυσκολίες που, υπό τη Συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας, θα καθιστούσαν την επιστροφή τους παράνομη και παράλογη.

Η συμφωνία έχει οδηγήσει χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες να διαβιούν σε άθλιες και επικίνδυνες συνθήκες στα ελληνικά νησιά. Όταν η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ, όλοι οι πρόσφυγες και μετανάστες αυτόματα βρέθηκαν κρατούμενοι σε κέντρα. Αν και δεν υφίσταται πλέον αυστηρό καθεστώς κράτησης, όσοι και όσες βρίσκονται στους καταυλισμούς εξακολουθούν να μην μπορούν να φύγουν από τα νησιά. Ως αποτέλεσμα,

αναγκάζονται να υπομένουν, εδώ και μήνες και χωρίς προοπτική, άθλιες συνθήκες διαβίωσης σε υπερπλήρεις καταυλισμούς, με έλλειψη ζεστού νερού, ελλιπείς συνθήκες υγιεινής, κακή διατροφή και ανεπαρκή ιατρική φροντίδα.

Οι συνθήκες στα νησιά είναι όχι μόνο εξευτελιστικές, αλλά θέτουν και σε κίνδυνο τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή προσφύγων, αιτούντων άσυλο και μεταναστών. Οι δυσκολίες ως αποτέλεσμα των κακών συνθηκών υποδοχής στα νησιά αναμειγνύονται με τους φόβους των κατοίκων για την προσωπική ασφάλειά τους. Οι κακές συνθήκες στους καταυλισμούς, η αβεβαιότητα για το μέλλον που αντιμετωπίζουν πρόσφυγες και μετανάστες και η αμήχανη σχέση τους με τους τοπικούς πληθυσμούς, όλα συμβάλλουν σε σημαντικές εντάσεις που έχουν κατά καιρούς οδηγήσει σε βία.

Παράλληλα, οι γυναίκες πλήττονται ιδιαίτερα από την έλλειψη ασφάλειας στα ελληνικά νησιά, καθώς συχνά αναγκάζονται να ζουν σε καταυλισμούς και να χρησιμοποιούν τις ίδιες εγκαταστάσεις υγιεινής με τους άνδρες. Για παράδειγμα, έχουν παραπονεθεί για ανεπαρκή αριθμό σε αποκλειστικά γυναικείες τουαλέτες και ντους, αλλά και όπου υπάρχουν, οι πόρτες και ο φωτισμός δεν είναι κατάλληλα. Αρκετές γυναίκες είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι έχουν βιώσει ή ότι έχουν γίνει μάρτυρες σεξουαλικής παρενόχλησης, λεκτικής ή σωματικής, ή ενδοοικογενειακής βίας.

Και ενώ οι συνθήκες στα ελληνικά νησιά θα μπορούσαν να βελτιωθούν – και πρέπει επειγόντως να βελτιωθούν, αυτό δεν είναι το μοναδικό μειονέκτημα της συμφωνίας. Οι αιτούντες άσυλο δεν θα πρέπει να στέλνονται πίσω σε μια χώρα που επί του παρόντος δεν μπορεί να εγγυηθεί την πρόσβαση τους σε επαρκή προστασία και συνθήκες διαβίωσης. Η Ε.Ε. μπορεί να στηρίξει την Τουρκία για να εξασφαλίσει την προστασία σε πρόσφυγες, αλλά είναι ευθεία παραβίαση του διεθνούς δικαίου να στηρίζεται η ενωσιακή μεταναστευτική πολιτική στην υπόθεση ότι η Τουρκία είναι ασφαλής χώρα.

7.4.3. Συστάσεις Διεθνούς Αμνηστίας προς την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Διεθνή Αμνηστία από τη διετία 2015-2016, ζητάει από την κυβέρνηση της Ελλάδας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εργαστούν επειγόντως από κοινού προκειμένου να

μεταφερθούν οι πρόσφυγες εκτός των ελληνικών νησιών και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αντί να προσπαθούν να διατηρήσουν μια συμφωνία η οποία έχει «καταδικάσει» χιλιάδες ανθρώπους σε απαράδεκτη και απάνθρωπη εξαθλίωση. Συγκεκριμένα, η Διεθνής Αμνηστία ζητά:

- Να μεταφερθούν οι παγιδευμένοι στα ελληνικά νησιά αιτούντες άσυλο στην ηπειρωτική Ελλάδα για να καταγραφούν, να τους εξασφαλισθεί κατάλληλη υποδοχή και να εξετασθούν οι αιτήσεις ασύλου τους, με σκοπό τη μετεγκατάστασή τους σε άλλες χώρες της Ε.Ε.
- Να μην επιστρέφονται αιτούντες άσυλο στην Τουρκία με βάση την υπόθεση ότι η Τουρκία είναι «ασφαλής τρίτη χώρα».
- Να παράσχει η Ελλάδα, κατόπιν συντονισμένων προσπαθειών, αξιοπρεπείς εγκαταστάσεις υποδοχής και να καταγράφονται και να εξετάζονται δεόντως οι αιτήσεις ασύλου.

8. Επίλογος-Συμπεράσματα-Μελλοντικές αναλύσεις

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στα κεφάλαια που προηγήθηκαν, συμπεραίνει ότι το ζήτημα των προσφυγικών ροών από τη Μέση Ανατολή προς την Ελλάδα την περίοδο 2015-2016, είναι πολυδιάστατο και πολυσύνθετο και δεν μπορεί να αποτυπωθεί μονοδιάστατα. Τόσο οι λόγοι εμφάνισης του φαινομένου όσο και οι παράγοντες που το ενέτειναν και συνεχίζουν να το εντείνουν, είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι.

Από την μία πλευρά υπάρχουν οι πρόσφυγες οι οποίοι στο έλεος της μοίρας αναζητούν μια καλύτερη ζωή καθώς αναγκάστηκαν και αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους με το έτσι θέλω λόγω οικονομικών, πολιτικών και άλλων συμφερόντων από κυβερνήσεις ανίκανες να διαχειριστούν καταστάσεις. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν οι χώρες μετεγκατάστασης και κυρίως η μικρή Ελλάδα που έχει αναγκαστεί να επωμιστεί το μεγαλύτερο βάρος της προσφυγικής κατάστασης και το οποίο έχει ξεπεράσει κατά πολλού τις δυνατότητές της πάντα σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση την οποία διανύει η χώρα από το 2008.

Στον αντίποδα υπάρχει μια ΕΕ η οποία έχει λάβει αρκετά μέτρα επούλωσης της κατάστασης και ανακούφισης της Ελλάδας από το τεράστιο αυτό βάρος η οποία όμως λόγω πολιτικών συμφερόντων έχει μπει σε μία ατέρμονα ανάλυση με την Τουρκία η οποία υπεκφεύγει να σταθεί στο ύψος της και να βοηθήσει την κατάσταση.

Ας φανταστεί λοιπόν κανείς διαβάζοντας αυτή την εργασία και ας αναλογιστεί σε πόσο χειρότερη κατάσταση θα ήταν το πρόβλημα αν δεν υπήρχε η φιλανθρωπία και το φιλότιμο των απλών αλλά συνάμα τεράστιων ανθρώπων – κατοίκων των ελληνικών νησιών που έτρεξαν να βοηθήσουν τους συνανθρώπους τους που έπεφταν στα παγωμένα νερά της Μεσογείου. Πιθανότατα, δεν υπάρχει κανείς που να μην έμεινε ασυγκίνητος στις εικόνες που έκαναν το γύρο του κόσμου από τα νησιά και τους ανθρώπους κάθε ηλικίας να βουτάνε στα νερά για να σώσουν τους πρόσφυγες.

Μία καλή ιδέα για ανάλυση και μελλοντική μελέτη, είναι η καταγραφή των μεμονωμένων συμβάντων σωτηρίας ανθρώπων την περίοδο αυτή από τις μαρτυρίες των ίδιων των σωτήρων και η αξιολόγησή τους. Γιατί τα γραπτά μένουν...

9. Πηγές

1. Κατερίνα Νοτοπούλου, "Μεταναστευτική Κρίση στην ΕΕ-Πολιτικές διαχείρισης του προσφυγικού κύματος, καταλύτης για τη φυσιογνωμία της Ευρώπης σήμερα" Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2016
2. Ιωάννης Τσακνής, Ανχης (ΠΖ), "Πρόσφυγες και μετανάστες: Σύγχρονα προβλήματα και διεθνής/ευρωπαϊκή/εθνική αντιμετώπιση" Ατομική διατριβή
3. Λαμπρινάκης Μάρκος, "Τα χαρακτηριστικά και οι τάσεις των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα. Η επίδραση του προσφυγικού ζητήματος στον τουρισμό του Β.Α. Αιγαίου". Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Χίος 2017
4. Ιωάννης Καραμολέγκος, Βικτώρια Ταταλιά, "Μεταλλαγές της βιομηχανικής περιοχής του Ελαιώνα μετά την εγκατάσταση των προσφύγων στην περιοχή" Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, ΑΕΙ Πειραιά, 2017
5. Public Issue, "Το προσφυγικό πρόβλημα και οι Έλληνες. Διαγραμματική παρουσίαση της έρευνας & βασικά συμπεράσματα", 2016
6. Χριστίνα Μπάιρα, "Το Σύστημα του Δουβλίνου και η Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της συριακής κρίσης και της έκρηξης των προσφυγικών ροών στην κοινή ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου" Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2015
7. <https://gr.boell.org/el/prosfygiki-krisi-odysseia-pros-tin-eyropi>
8. https://ec.europa.eu/greece/20172211_prosfygiki_krisi_el
9. https://el.wikipedia.org/wiki/european_immigration/
10. <https://www.snf.org/el/protoboulies/alles/prosfygiki-krisi-stin-ellada/>
11. Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής, "Προσφυγική κρίση 2015-2016", Φεβρουάριος 2017
12. "Migrant crisis: One million enter Europe in 2015" <https://www.bbc.com/news/world-europe-35158769>"Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts", <https://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>
13. "Migrant crisis: Arrivals to Greece top 500,000" <https://www.bbc.com/news/world-europe-34585088>
14. "Migrant crisis: Greece starts deportations to Turkey" <https://www.bbc.com/news/world-europe-35956836>
15. <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-migrant-crisis-on-greeces-islands>
16. "Μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα και την Ιταλία" <https://www.naftemporiki.gr/infographics/1059221/metanasteutikes-roes-pros-tin-ellada-kai-tin-italia-2015-2016>

17. Υπατη Αρμοστεία: Αριθμός ρεκόρ προσφύγων σε όλο τον κόσμο το 2015"
<http://www.kathimerini.gr/864368/article/epikairothta/kosmos/ypath-armosteia-ari8mos-rekor-prosfygwn-se-olo-ton-kosmo-to-2015>
18. Ενημερωτικό δελτίο ΚΕΕΛΠΝΟ, Μετανάστες και δημόσια υγεία: έλεγχος διαλογής πρώτης υποδοχής" Σεπτέμβριος 2015
19. Κατσιάμπουλα Αριάδνη, Η συμφωνία Ευρωπαϊκής "Ένωσης-Τουρκίας, ως αποτέλεσμα της Μεταναστευτικής-Προσφυγικής κρίσης 2015-2016", Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2017
20. Παπαδοπούλου Ιουλία, «Η προσφυγική κρίση στην Ευρώπη και η διαχείρισή της από τις ελληνικές κυβερνήσεις κατά το 2015-2016», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2017
21. Κοινωνικό Πολύκεντρο, "Προσφυγική κρίση και δημόσιες υπηρεσίες στη Λέσβο (2015-2016)" 2017
22. "Το προσφυγικό πρόβλημα και οι Έλληνες:Μια έρευνα"
<https://www.dianeosis.org/2016/02/oi-ellines-kai-to-prosfygiko-provlima/>
23. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0045+0+DOC+XML+V0//EL>
24. "Τα μέτρα αντιμετώπισης του προσφυγικού ζητήματος που αποφασίστηκαν στη σύσκεψη εργασίας" https://www.huffingtonpost.gr/2015/09/02/koinonia-kentro-diaheirisis-prosfygon_n_8076150.html
25. "Refugee Crisis Management in Greece 2015-2018: The Case of Syrian Refugees and Asylum Seekers" <https://repository.ihu.edu.gr/xmlui/handle/11544/29138>
26. Maria Hoel, "The European Union's response to the Syrian refugee crisis" An analysis of the response of Member States and EU institutions, Norwegian University of Science and Technology, 2015
27. Michael Blair, "An Analysis of the Migration Policies of the European Union and Their Effectiveness in Managing the Current Migration Crisis", Concordia University, Portland, 2016
28. Claire Pursey, "From Syria to Asylum. Refugee transit migration through Greece", University of Utrecht

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.